



8 (163) серпень 2013 рік

Видання
Полтавської єпархії
Української Православної Церкви

ПОЛТАВСЬКА ЄПАРХІЯЛЬНА ВІДОМОСТІ

Засновано в 1864 р.
і відновлено в 2002 р. під назвою
«ВІДОМОСТІ ПОЛТАВСЬКОЇ ЄПАРХІЇ»

З благословення
Високопреосвященнішого Филипа,
митрополита
Полтавського і Миргородського

Між народженням і смертю



П'єтро Кавалліні «Різдво Богородиці». Базилика святої Марії, Рим. 1296–1300 роки.

С віжість ранків, дзвінка прозорість неба, підмальоване золотом листя... Перше відчуття осені. Воно навіює не смуток, а тиху радість. Ймовірно, це душа поволі вчиться сприймати будь-яку пору року як даність від Бога. А що від Бога — все добре. Якби ж навчитися так думати про погоду не тільки за вікном, а й у житті, за будь-яких обставин...

Для душі християнської, як камертон для музиканта, на межі літа й осені два Богородичних свята — Успіння і Різдво. Вони задають тон на весь рік: Різдво його починає, Успіння завершує. А власне, це й настрійка на все людське життя, що пульсує між народженням і смертю. Треба лише цей тон почути, підхопити — і не збитися... Може, в когось і виходить?.. А якщо ні, то принаймні в наших силах і в нашій волі старатися, маючи перед духовними очима зразок досконалості, досягнутий людством, — Превічну Діву Марію, чисту і непорочну. Як було відкрито преподобному Силуану Афонському, Богородиця жодного разу не згрішила навіть подумки!

Не згрішила — отже, нікого не образила, не принизила, не засудила,

не обманула й не нарікала, не ображалася, ніколи не відверталася від ближнього, не лінувалася, не вживала брудних слів, не заповнювала душу суєтним і тимчасовим, не шукала матеріальних і плотських задовольень, була повністю віддана Богу, самозречено виконувала Його заповіді. Безперечно, це її особистий подвиг. Адже Творець, давши Її в дар праведним Іоакиму й Анні і обравши цей сосуд досконалої чистоти лоном для Невмістимого, джерелом життя для Подателя життя, ні в чому не порушив Її святої волі. Як не порушив волі і її батьків, що десятки років смиренно молилися про звільнення від безчадства. Такої сили віра батьків і таке довір'я Богу, без сумніву, стали основою виховання Діви.

А тепер погляньмо в дзеркало. Голова, руки, ноги — як і у праведних Богоотців, як і в Богородиці... Нічим не обділив Бог. Тільки в голові й серці чомусь замість міцної віри — маловір'я, замість дотримання заповідей — суцільні компроміси й виправдання слабкості, замість любові до людей — засудження, замість бажання жертвувати своїми силами і статками — бажання отримувати, в інтонації розмов замість

лагідності — вимогливості, замість терпеливості — невдоволення... Ніби й справді як у задзеркаллі.

Якби такими були люди Богообраного іудейського народу, якби всі вони жили заради себе, прагнучи матеріальних благ, вважали Бога зайвим у своєму житті, вчиняли самовільно, робили аборти, а не чекали Месію, то й досі людство з настанням смерті відправлялося б у шеол.

Нам поталанило. Милосердя Боже безмежне, й іудеї все-таки берегли істинну віру в єдиного Бога й чекали Месію. Вони ж перші понесли світові Благую вість про Христа Розп'ятого і Воскреслого. Нам же належить чекати зустрічі з Ним. Невіруючим, попри їхнє невір'я, — на Страшному Суді. Віруючим — іще за земного життя: у кожному своєму ближньому. Або й шукати зустрічі, якщо того бажає серце. Як усе життя шукав Господа святий Силуан Афонський, волаючи: «Скучает душа моя о Господе, и слезно ишу Его», і як усім еством прагнула зустрічі Пресвята Богородиця. На що, власне, й налаштовують дванадцять свята Успіння і Різдва Пречистої.

Людмила Самойлова.



У номері:

Дивовижний Мгар

Нотатки мандрівника

с.5

«Брак» Евхаристии
и покаяния

О практике причащения в разных
Поместных Церквях

с.8

О путешествии на
святую Слобожанщину

Рассказ паломников
из Пантелеимоновского
храма Полтавы

с.10-11

Благодать під соснами

Погляд архітекторів на 150-річний
дерев'яний храм у Вельбівці
Гадяцького району

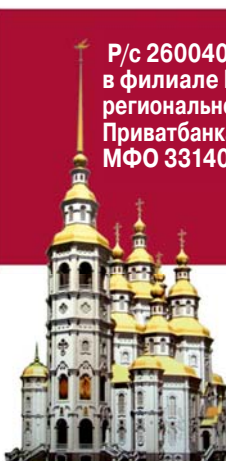
с.12-13

Человек за буквой

Жизненный путь основателя
Полтавской семинарии

с.14

ПРОСИМО
ВАШИХ ПОЖЕРТВ
НА БУДІВНИЦТВО
ВОСКРЕСЕНСЬКОГО
КАФЕДРАЛЬНОГО СОБОРУ
МІСТА ПОЛТАВИ



Р/с 26004054616894
в филиале Полтавского
регионального управления
Приватбанка
МФО 331401, код 26304890

Сердечно
дякуємо всім
відомим
і не відомим
благодійникам!

Престольне свято Серафимівського храму в Полтаві



✠ У день знайдення святих мощей преподобного Серафима Саровського, 1 серпня, Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип звершив Божественну літургію у храмі, освяченому десять

років тому в Полтаві на честь великого Чудотворця.

Його Високопреосвященству співслужили секретар Полтавської єпархії протоієрей Михаїл Волощук, благочинний Полтавського міського благочиння

протоієрей Іоанн Корнієнко та полтавське духовенство.

У цей день багато вірян приступили до Святої Чаші.

Після богослужіння навколо Серафимівського храму була звершена хресна

хода з часткою мощей преподобного Серафима. Владика Филип привітав присутніх зі святом та закликав Боже благословення.

Усім бажаючим була запропонована святкова трапеза.

Всеношне бдіння у Свято-Макаріївському кафедральному соборі

✠ Напередодні неділі 9-ї після П'ятидесятниці та дня пам'яті пророка Божого Ілії, 1 серпня, Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип очолив служіння всеношного бдіння в Свято-Макаріївському кафедральному соборному храмі міста Полтави.

Високопреосвященнішому Владиці співслужило соборне духовенство.

Святий пророк Божий Ілія жив у IX столітті до Різдва Христового та звершував своє служіння в Ізраїльському царстві при правлінні царів Ахава та Охозії (3Цар. 17 – 4Цар. 2). Святий апостол Іаков зазначає, що пророк Ілія вирізнявся силою молитви до Бога та вірою, завдяки яким Господь здійснював те, про що просив пророк (Іак. 5:17, 18). Як свідчить Священне Писання, святий пророк Ілія був піднесений на вогненній колісниці на Небо та має прийти перед Другим Пришестям на землю сповістити людям про Страшний Суд.



Єпархіальна хроніка

26 липня у селі Лелюхівка Новосанжарського району відбулося Свято врожаю. З благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, в урочистостях з нагоди завершення жнив узав участь настоятель храму святого Георгія Победоносця протоієрей Миколай Себій.

З давніх-давен православні християни звершували подячні молебні Богу за поміч у вирощуванні врожаю. Про це сказав під час обжинок директор ПП «Лавіта» Віктор Ключник, звертаючись до священика з проханням освятити хліб цього річного врожаю.

Подякувати Богові за допомогу та разом порадіти здобуткам на щедрій ниві зібралися не тільки парафіяни Свято-Георгіївського храму, а й усі жителі села.

Отець Миколай освятив гарно випечені короваї з пшениці

нового врожаю та закликав на хліборобів і на всіх присутніх Боже благословення.

27 липня, з благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, прихожани Свято-Успенського храму села Старі Санжари разом з настоятелем Василієм Антоном здійснили паломницьку поїздку до святинь Чернігівщини та до Мгарського монастиря.

У Свято-Троїцькому кафедральному соборі Чернігова віряни приклалися до святих мощей святих Феодосія Чернігівського та Філарета Чернігівського, преподобного Лаврентія Чернігівського, відвідали колишній архієрейський будинок. У Густинському Свято-Троїцькому жіночому монастирі молилися перед Густинською чудотворною іконою Божої Матері. У

Мгарському Спасо-Преображенському монастирі ознайомилися з повсякденним життям обителі, взяли участь у вечірньому богослужінні.

30 липня у Котелевському районі просто неба, на місці, де колись стояв Преображенський храм Матвіївського скита, духовенство Полтавської єпархії відправило Божественну літургію в пам'ять про останню службу, звершену тут у 1961 році ігуменом Іоанном (Котляревським).

Урочиста відправа розпочалася з хресного ходу від села Матвіївка до місця зруйнованого скита.

З благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, богослужіння очолив благочинний Котелевського благочиння протоієрей Василій Довганич. Йому

співслужило духовенство Котелевського благочиння.

За богослужінням молилась матінка Нонна з сестрами Свято-Троїцького Велико-Будищанського монастиря та понад сто прочан, більшість з яких причастились Святих Христових Таїн. На заупокійній ектенії було пом'януто священослужителів, настоятельок та черниць Свято-Троїцького монастиря.

По завершенні богослужіння усім була запропонована братська трапеза.

У всіх храмах Полтавської єпархії, за розпорядженням Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, протягом сорока днів звершуються заупокійні молитви за новопреставлених убієнних рабів Божих ієрея Романа (день смерті 29 липня), монахиню Алевтину (день смерті 27 липня).

2 серпня, в день пам'яті пророка Божого Ілії, клірики полтавського храму святого мученика Іоанна Воїна ієрей Володимир Корнієнко та ієрей Олександр Дроздов звершили Божественну літургію, після якої, з благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, очолили хресний хід до каплиці-пам'ятника пророка Ілії, що у військовому містечку.

У каплиці священики відслужили водосвятний молебен пророку Ілії. Після молебня отець Олександр звернувся до віруючих з проповіддю, особливу увагу приділивши міцній вірі та благочестю пророка.

На завершення учасники хресного ходу побували у Військово-історичному музеї 13-ї гвардії Дніпропетровсько-Будапештської ордену Суворова II ступеня важкої бомбардувальної авіаційної дивізії.

Літургія в день престольного свята храму в селі Воскобійники



✠ У неділю 9-ту після П'ятидесятниці, день пам'яті пророка Ілії, 2 серпня, Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип звершив Божественну літургію в храмі пророка Ілії села Воскобійники Шишацького району.

Його Високопреосвященству співслужили секретар Полтавської єпархії протоієрей Михайл Волощук, благочинний Дикансько-Шишацького благочиння протоієрей Богдан Бряничик, настоятель Свято-Іллінського храму села Воскобійники ієрей Андрій Овсій,

а також духовенство Дикансько-Шишацького благочиння. За богослужінням була піднесена сугуба молитва за мир в Україні.

Під час літургії за старанні труди на благо Святої Православної Церкви ієрей Андрій Овсій був нагороджений камилавкою.

По завершенні богослужіння Високопреосвященніший митрополит Филип привітав духовенство та мирян із недільним днем, а також престольним святом приходу, передав у дар ікону Пресвятої Богородиці і благословив усіх.



У Свято-Миколаївському храмі Решетилівки освячено розписи

✠ У неділю 11-ту після П'ятидесятниці, 16 серпня, Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип звершив Божественну літургію та освятив розписи в Свято-Миколаївському храмі селища Решетилівка.

Його Високопреосвященству співслужили секретар єпархії протоієрей Михайл Волощук, ключар Свято-Макаріївського собору протоієрей Миколай Довганич, благочинний Решетилівського благочиння протоієрей Стефан Паланиця, а також духовенство благочиння.

Після читання Святого Євангелія протоієрей Михайл Волощук виголосив проповідь про важливість прощення нами гріхів ближніх.

За богослужінням була піднесена сугуба молитва за мир в Україні.

За літургією Високопреосвященніший Владика звершив хіротонію в диякона випускника Полтавської Духовної Місіонерської семінарії Івана Слесаренка.

Наприкінці літургії Високопреосвященніший Владика привітав віруючих із недільним днем, закликав до молитви за мир у нашій державі та всіх присутніх благословив Козельщанськими іконами Божої Матері. За старанні труди на благо Святої Православної Церкви митрополит



Филип нагородив благодійників та активних прихожан грамотами.

Орденом святителя Миколая Чудотворця «За благодійництво» Української Православної Церкви нагороджено Анатолія Миколайовича Асаула.

Архієрейські грамоти вручено Марії Григорівні Яреско, Лідії Яківні Кузьменко, Любові Василівні Шевченко, Людмилі Григорівні Дем'янець, Олександрі Олексійовичу Корячку, Раїсі Кирилівні Заблоцькій, Олександрі Михайловичу Пархоменку, Миколі Павловичу Романенку, Світлані Володимирівні Харченко, Ніні Володимирівні Даценко, Тетяні Олександрівні Хурсі.



Єпархіальна хроніка

5 серпня, у свято на честь Почаївської ікони Божої Матері, у храмі святих мучениць Віри, Надії, Любові і матері їхньої Софії міста Полтави була звершена святкова літургія. З благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, очолив служіння Божественної літургії благочинний і Полтавського благочиння протоієрей Іоанн Корнієнко.

Проповідь після запричасного вірша виголосив ключар храму протоієрей Сергій Касьяненко.

По завершенні Божественної літургії усі присутні мали змогу прикластися до списку Почаївської ікони Божої Матері.

Усім присутнім була запропонована святкова трапеза.

За лаврським переданням, першим монахам — засновникам Почаївського монастиря

було явлення Пресвятої Богородиці. Вона явилася їм на скелі, подібно до неопалимої купини, залишивши на камені слід правої стопи. На цьому місці забило джерело цілющої води.

6 серпня у Мгарському Спасо-Преображенському монастирі вшанували пам'ять небесних покровителів обителі — преподобномучеників Мгарських.

Відсвяткувати цю подію з братією монастиря приїхали паломники і клірики Полтавської і Кременчуцької єпархій.

Після літургії всі моїльники пройшли хресним ходом у Благовіщенський скит монастиря на могилу новомучеників, де звершили молебень.

По закінченні богослужіння відбувся древній чернечий чин про панатію, всім була запропонована святкова трапеза.

7 серпня вихованці Православного військово-туристичного клубу «Пересвет», який працює при Духовно-просвітницькому центрі Свято-Миколаївського собору міста Комсомольська, разом з керівником ієреєм Георгієм Коваленком вирушили в похід дальнього слідування й подолали відстань у 30 км. Учасники походу пройшли за маршрутом Плішивець—Веприк—Вельбівка—Гадяч. І хоч таке випробування було першим для вихованців клубу, вони витримали його з честю. У рамках походу молодь клубу відвідала Покровський храм села Плішивець, настоятель якого ієрей Роман Височанський провів пізнавальну бесіду; побували паломники в Успенському та Свято-Миколаївському храмах села Веприк, в Успенському соборі та храмі Всіх святих міста Гадяча.

Нагадаємо, що у «багажу» вихованців клубу «Пересвет» — прогулянка на човнах по Дніпру, урок верхової їзди, похід на насипи комбінату ГЗК для того, щоб помилуватися вражаючими краєвидами, екскурсія до краєзнавчого музею Комсомольська, спілкування при вечірніх зорях біля вогнища. Це неповний перелік всіх тих виховних заходів, які організовано для вихованців з благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа.

8 серпня, з благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, настоятель Вознесенського храму міста Полтави протоієрей Максим Мінеєв звершив Божественну літургію для військовослужбовців у храмі святого благовірного князя

Александра Невського на території учбового навчально-го центру військової частини №3990 у селищі Вакуленці на околиці Полтави. Священника запросило командування військової частини. З трьохсот курсантів учбового центру сповідались і причастились 26.

9 серпня, з благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, у селі Нехвороща Новосанжарського благочиння відбулось освячення поклінних хрестів.

Освячення звершили благочинний Новосанжарського благочиння протоієрей Ярослав Михайлик, настоятель Свято-Миколаївського храму села Нехвороща протоієрей Олександр Василевський та настоятель Свято-Георгіївського храму села Лелюхівка протоієрей Миколай Себій.

Преображення Господнє — престольне свято Мгарського монастиря



✠ У день великого дванадцятого свята Преображення Господа і Спаса нашого Ісуса Христа своє престольне свято відзначає Мгарський Спасо-Преображенський чоловічий монастир.

У день торжества служіння Божественної літургії очолив священно-архімандрит обителі Високопреосвященніший митрополит Полтавський і Миргородський Филип.

Його Високопреосвященству співслужили секретар Полтавської єпархії протоієрей Михаїл Волощук, ключар Свято-Макаріївського кафедрального собору протоієрей Миколай Довганич та братія монастиря у священному сані.

Після Євангельського читання проповідь на святкову тему виголосив насельник монастиря ігумен Макарій (Біліневич).

За богослужінням була піднесена сугуба молитва за мир в Україні.

Після літургії було звершено традиційний для цього дня чин освячення плодів, після якого навколо храму духовенство, чернецтво та миряни на чолі зі своїм архіпастирем пройшли хресним ходом. Після хресного ходу всім гостям була запропонована монастирська святкова трапеза.

Вітання



Господь хай щедро помагає!

Другий рік трудиться на ниві пастирського служіння настоятель Свято-Іллінського храму села Воскобійники Шишацького району священник Андрій Овсій. За цей час його стараннями було створено релігійну громаду — дружну церковну родину. Він став мудрим радником та духовним наставником для віруючих нашого села.

3 вересня нашому батюшці виповниться 26 років. Уся церковна громада вітає нашого люблячого пастиря з Днем народження!

Великий дар Господь Вам зволив дати —
Пастерем поставив між людьми,
І владу дав, щоб нам гріхи прощати,
Нас всіх вчинити Божими дітьми.
На Ваше слово Сам Спаситель з Неба
Невидимо приходить на престол
І Тілом-Кров'ю наші душі кормить,
Спасаючи від гибелі і зол.
Із ваших уст Він нас навчає віри,
І Божих правд, і правого життя,
В трудних часах хоронить від зневіри,
Проводить всіх до вічного життя.
Тож хай Господь Вам щедро помагає,
Продовжить вік, примножить своїх ласк.
Нехай любові з Неба посилає
Сьогодні, завтра і у всякий час!

*Церковна громада
Свято-Іллінського храму
села Воскобійники
Шишацького району.*

З редакційної пошти

**Його Високопреосвященству,
Високопреосвященнішому Филипу,
митрополиту Полтавському і Миргородському**

Ваше Високопреосвященство!

Православна віра є міцною опорою морально-духовного виховання молодого покоління, становлення благочестивої підростаючої особистості.

15 серпня 2015 року вихованці та педагогічний колектив дитячого оздоровчого центру «Орлятко» імені В. М. Садового відвідали з екскурсійно-просвітницькою метою Велико-Будищанський жіночий монастир та місце зруйнованого Матвіївського Спасо-Преображенського скита.

Всечесний Владико! Дякуємо вам за молитовну підтримку в справі виховання та оздоровлення школярів. Адресуємо щиросердну вдячність протоієрею Василю Луценку та ігумені Нонні за проведення пізнавальної екскурсії святими місцями.

*З глибокою повагою та вдячністю
директор І. І. Вовнянко,
старший вихователь Ю. П. Кращенко.*



Єпархіальна хроніка

9 серпня, з благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, діти полтавських недільних шкіл, об'єднані влітку навколо Свято-Макаріївського кафедрального собору, разом із батьками та священниками відвідали храм святого Сампсона Странноприїмця та музей Полтавської битви.

У храмі після літургії протоієрей Константин Оніпко розповів її учасникам про життя святого Сампсона та історію храму. Потім усі молитовно заспівали величання святому Сампсону та приклались до його ікони й інших святих.

У музеї Полтавської битви дізнались про її велике

історичне значення для розвитку Полтави, яка після битви набула статусу повітового міста, що стало поштовхом для нового етапу в її долі.

9 серпня молодь благодійного центру «Благо» знову завітала до дітей у відділення №9 Полтавської обласної психіатричної лікарні імені О. Мальцева. Діти завжди залишаються дітьми. Навіть якщо хворіють. А тому повсякчас прагнуть гратися, співати, танцювати, зустрічатися з друзями та відчувати турботу про себе з боку дорослих. І це добре розуміє молодь «Блага», яка часто приїздить до своїх маленьких

друзів і разом з ними поринає у дитинство.

Протягом останнього візиту волонтери також досхочу поспілкувались з малечю та пригостили їх смачними гостинцями. І пообіцяли незабаром приїхати знову не з порожніми руками.

9 серпня у художній галереї Комсомольська відкрилась виставка «Яблучко від яблунки...». В експозиції представлені роботи художниці, доцента живопису з Німеччини Анни Арламової (м. Тюбінген) та її учнів різних випусків — Валентини Крамаренко, Сергія Горбаня (нині завідувача іконописним відділенням

Полтавської Місіонерської Духовної семінарії), Вадима Каторгіна. Сергій Горбань також узяв участь у виставці творчих робіт своєї наставниці.

Виставка триватиме до 9 вересня.

23 і 24 серпня, на виконання благословення Блаженнішого Митрополита Київського і всієї України Онуфрія та з благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, у монастирях та храмах Полтавської єпархії звершено молебні за Україну та за український народ.

Офіційна заява

Самозванець у священницькому одязі

У свято пророка Божого Ілії, 2 серпня 2015 року, відвідувачі Центрального ринку міста Полтави могли спостерігати за чоловіком у священницькому одязі з кропилом у руках. Він походив серед здивованих продавців та покупців і вітав усіх зі святом Ілії пророка, окроплюючи при цьому всіх і все «святою» водою.

Управління Полтавської єпархії Української Православної Церкви офіційно заявляє, що керуючий Полтавською єпархією Високопреосвященніший Филип, митрополит Полтавський і Миргородський, нікого з підпорядкованого йому духовенства не благословляв на подібні дії поза церковною огорожею.

Управління Полтавської єпархії.

Вечоріє. За стовбурами дерев і темним віттям видніється церква. Поруч — кремезна монастирська дзвіниця. Останні спалахи сонця, один, другий... Проміння і досі міцне, яскраве. А ось і відгук: пружно розгойдуються бочковиті дзвони, лункою пеленою розливається журливе «бемкотіння».

Розпочинається хода. Один за одним низкою ченці обходять монастир: ледь ворухатися клейноди в руках, мерехтять ліхтарі, переливаються густі плями ряс. Щось тасмниче й споконвічне бачиться у цьому монастирському священнодійстві. Їх небагато, цих людей, одягнених у чорне. Та, здається, вони такі ж величні, як та Істина, що витає над могутніми силуетами Мгарської гори.

Низький грудний глас канонарха, милозвучний спів хористів. Запальною свічку і раптом чую... віск. Він шепоче і котиться, застигаючи біля самісіньких пальців теплою прозорою сльозою. Щось таке відбувається зі мною... Певно, свідомість моя єднається із Всесвітом. Цієї миті непереможно гармонійним. Таким, можливо, у найсвітліших мріях його бачили древні зодчі і майстри, таким його несуть у своїх душах—храмах смиренні люди у чорному вбранні.

Зненацька — хлопотіння крил. Ніби й не гучне. Але тиша над обителлю, лунка і чутлива, озивається миттєво. Сотні пір'інок мерехтять в останньому промінні. Голубина зграя тоне у сутінковій даліні.

Монастирська сім'я — то медоносний рій: єдина оселя, єдина спільнота, єдиний Господь. Цілющий нектар молитовного слова напуває щоденну працю ченців. Ані корисливості у ній, ані зневаги до інших. У стосунках — відповідальність і товариськість. У Божому домі усе має бути по-Божому. А порівняння з бджолами — не красного слівця ради. У монастирі здавна своя пасіка. Скільки століть тому вона з'явилася, невідомо. Природа навколо така багата! Пахуче різнограв'я вкриває пагорби. То як тим бджілкам журитися?! Мед в обителі збирають відмінний. Навіть квас із домішками медового екстракту навчилися виготовляти. Смакота неймовірна!

Уклад Мгарського монастиря вибудовувався століттями. Це розумієш не лише під час богослужіння. Щоденний побут ченців — також данина



Дивовижний Мгар

Нотатки мандрівника

традиціям. Одна з них — облаштування монастирської лазні. Завдяки цьому добродійному надбанню тут відпочивають і оздоровлюються ченці, послушники й трудники обителі. Цілющі властивості парної, контрастного душу у поєднанні із старовинними рецептами використання дарів природи відновлюють сили, додають енергії.

Послушник Олександр (родом із Одещини) добре знає банну справу. Як відповідальний комплекс він вчасно і дровець нарубає, і пічку розпалить. Спостерігаю, як вправно мій новий знайомий готує парну: підібрав сміття, залишки стружок, привіз дрова і заходився протоплювати. Олександр охоче ділиться професійними секретами. Поради, коли і наскільки прикривати в'юшки, щоб зберегти тепло і не почманіти, які дрова використовувати для потреб лазні (ялинові чи березові, наприклад), я вперше отримав саме від нього. Пічка палас. А мій консультант — на гірці березових полінець — пропонує усе, що я тільки-но вислухав, випробувати на собі...

Відчуття таке, ніби оновився з голови до п'ят: свіжість, невагомість якась. Вражень безліч! Бо сеанс водотерапії

водночас і розманіжує, і додає бадьорості. А чи не попоїсти тепер, коли тварне єство моє розлучилося із дріб'язком щоденної суєти?

Щіпка білого борошна на підлозі. До чого б це? Обережно прочиняю двері у цьому ж таки корпусі: духота назустріч лягає пахучим рядном. Щойно заступаю протяг, прямо переді мною — здоровезний лист свіжо випеченої здоби. Вже потім помічаю худорлявого юнака, що несе оті духмяні багатства. Чернець — тож Олександр — чи не єдиний постачальник хліба для обителі. З ним працює помічник з послушників. Опісля богослужіння обоє з молитвою стають до роботи. Запитую: «Як опи́нися біля печі?» «На те воля Божа», — у відповідь і... привітно простягнута долоня із жменькою сухариків. Це у додаток до скибки свіжого хліба з квасом.

Ганок оповитий виноградною лозою. Оселя послушників і трудників нагадує студентський гуртожиток. Тільки що без гамору, лайки та бруду. У кімнатах-келіях якась неповторна охайність — суто монастирська. Обов'язково присутня ікона, лампада, свічки, ладан. Зображень Божої Матері та святих не

перелічити. Для кожного образу підбирають особливі кіоти.

Робота на пасіці, у лазні чи хлібопекарні — будь-яка справа у монастирі здійснюється за розпорядженням і з благословення. Тут усі при ділі, кожен несе свій послух. Порядки суворі. І не лише іззовні. Підкорятися доводиться не просто старшим чи досвідченим. Монастирський розклад є втіленням служіння Богові. Одне лише це прийняти душою — велике смирення! Для багатьох непосильне. Але чудо: десятки людей своєю волею приходять до обителі, аби попрацювати тут, як кажуть у народі, во славу Божу. Звісно, когось підштовхує юнача жага випробувань. Але якщо замислитися, що у тому поганого? Відчуття особистого покликання не всім дається з дитинства. А тут послужиш з молитвою, вживешся у споконвічний устрій чернечий і зрозумієш, чого душа прагне. Втім, можна попрацювати і без заявок на щось надзвичайне. Як говорять монастирські, на усе Божа воля...

Просинаються Мгарські дзвони. Жменя копійчин у чаші подання. Ранок.

*Сергій Лопан,
селище Нові Санжари.*

Добре насіння Мгарських мучеників

На початку серпня люд полтавського краю увосьме зібрався у Мгарському Спасо-Преображенському монастирі на вшановування святих Мгарських мучеників. Проспівав їм величання, помолвився до них у простоті віруючих сердець — за рід свій, за землю нашу, за напоумлення неспросвітлених вірою Христовою і спасіння.

Чим же заслужили таку любов Церкви земної і Небесної ці ченці монастиря, що мають силу просити за людей перед Престолом Божим?

Що посієш, те й пожнеш. Здавна відоме прислів'я, близьке нашому рільничому народові, зазвичай відносять до конкретної людини. Тобто кожна твоя справа обов'язково має якийсь наслідок. І в цілому який підмурак життя в молодості заклав своїми справами, уподобаннями, нахилами, з тим і житимеш. Про це ще кажуть: «Посієш вчинок — пожнеш звичку; посієш звичку — пожнеш характер; посієш характер — пожнеш долю». Це так. Але це причинно-наслідкове твердження насправді значно глибше, бо стосується не тільки суто земних наших справ, а простягається у вічність. Його джерело — не абстрактна

народна мудрість. Людство, його народна пам'ять — носій мудрості й досвіду. Мудрість же — від Бога, бо й сам вислів узятो із Євангелія: «Нехай кожен досліджує діло своє, і тоді матиме тільки в собі похвалу, а не в іншому. Бо кожен нестиме свій власний тягар... Бо що тільки людина посіє, те саме й пожне» (Гал. 6:4–7). «Хто скупо сіє, скупо буде жати; хто ж щедро сіє, той щедро жатиме. Кожен давай, як дозволяє серце, не з жалю чи примусу: Бог любить того, хто дає радо. А Бог спроможний збагатити вас усякою благодаттю, щоб ви, в усьому маючи завжди вам потрібне, були багаті на всяке добре діло, як написано: розтратив, роздав убогим; праведність його перебуває вічно» (2Кор. 9:6–9). Отже, йдеться про милосердя людини, її жертвовність і спасіння через це її душі.

Мгарські мученики, розстріляні у 1919 році більшовиками лише за те, що належали до Церкви Христової, не пожаліли найбільшого скарбу людини — свого життя. Ніхто з них не став зрадником, відступником від віри. Особистий подвиг їх в очах Божих очевидний. А що вони дали людству, кожному з нас?

Щоб осягнути це, звернемося до Священного Писання. Є в ньому сторінки з

історії людства про добрі вчинки якоїсь спільноти — і добрі наслідки. Так ніневітяни покалися й були помилувані Богом, Який устами пророка застеріг їх, що будуть за нечестя своє знищені. Лихі ж вчинки стають причиною гірких плодів. Коли Бог збирався згубити Содом і Гоморру, Він зволикав, хотів помилувати грішників, давав шанс знайти серед них хоча б десять праведників — але не знайшлися такі, і пролився на ті міста вогнений дощ. Або такий приклад. Коли євреї зайшли в землю обітовану, Мойсей говорив до Ізраїлю: «Не через праведність твою і не через простоту твого серця ти входиш володіти землею їхньою, але через неправедність народів цих Господь, Бог твій, виганяє їх з-перед тебе...» (Втор. 9:5). Виходить, причинно-наслідковий закон певним чином спрацьовує і стосовно народу, а не тільки окремої особистості.

Перша половина XX століття явила надзвичайне зло в народі нашому: чинилися вбивства, руйнувалися храми — потьмарені страстями владолубства й богоненавистництва, тогочасні вершители долі безжально проливали кров і сльози своїх братів. Водночас обрані жертвами мученики за Христа явили іншу сторону

душі народу — справжню християнську любов. Вони не проклинали вбивць, не вимагали помсти, не шукали справедливості, не втратили мирності душ. Вони стали тими праведниками, заради яких Господь пролив на нашу Вітчизну Свою любов: Свята Церква вистояла в жорстоких гоніннях; атеїстичне радянське виховання мало своїм корінням, як це не дивно, заповіді Божі, їх навіть негласно було взято за основу «Морального кодексу будівника комуніста»; народ вижив і переміг у страшній нищівній війні 1941–1945 років, відбудував країну, дав життя наступним поколінням... Кров сотень тисяч новомучеників, у їх числі й Мгарських, — насіння Святої Православної Церкви, нива якої не переставала щедро плодоносити і в радянський час, не перестала й тепер. Їхньою кров'ю зрошена наша віра. А за нами прийдуть наші діти й онуки. Передати їм живу віру, залишити по собі у сім'ях, у країні благочестя й любов, а не горнило тяжких випробувань — про це теж молилися у Мгарському монастирі Мгарським новомученикам 6 серпня, в день їхньої пам'яті, і моляться повсякчас.

Священник Андрій Твердохліб.

«Владика Онуфрій — орієнтир усім нам»

**«Блаженніший Владика —
приклад мужності,
стійкості, глибини віри»**



*Митрополит Бориспільський
і Броварський Антоній (Паканич),
керуючий справами Української
Православної Церкви:*

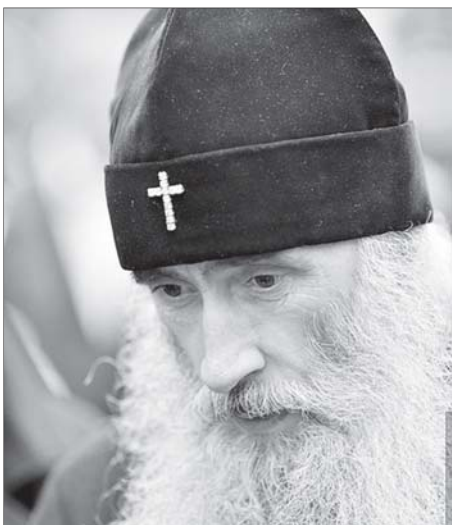
— **К**ожне покоління християн переконається в тому, що Сам Господь Ісус Христос керує Своєю Церквою. Посилаючи певні випробування, Він завжди посиляє і розради. І, звичайно, в період особливих випробувань Господь посиляє тих пастирів, які потрібні саме в цей складний момент для земної Церкви.

Дякуємо Богу, що в цей непростий період церковної історії, історії нашої Вітчизни Господь дав нам такого Предстоятеля — Блаженнішого Митрополита Київського і всієї України Онуфрія. Своєю простотою у вірі, але дуже смисловою, Владика Онуфрій — орієнтир усім нам: від єпископату до простих віруючих людей. Блаженніший Владика — приклад мужності, стійкості, глибини віри. А саме ці якості визначають наші життєві вчинки.

Час, який ми нині переживаємо, показує, наскільки людина вірить. Не за формальними ознаками, а за своєю внутрішньою наповненістю: чим дихає, про що говорить, як вчиняє.

І Блаженніший Митрополит Онуфрій, говорячи про те, як треба жити, власним прикладом показує на ділі цей шлях — шлях стійкості і внутрішньої борні. Адже саме в цьому сила Церкви, істинної Церкви, яку Господь створив Своєю Кров'ю.

«З ним — торжество віри!»



*Митрополит Тернопільський
і Кременецький Сергій (Генцицький):*

— **С**лава Богу, що наша Церква в непрості часи має такого Предстоятеля. Це велике щастя і милість Божа! Дай Бог, щоб через Блаженнішого Онуфрія ми почали своє спасительне добродіяння.

Рік тому, 17 серпня 2014 року, Предстоятелем Української Православної Церкви став митрополит Чернівецький і Буковинський Онуфрій. Уже через місяць, на Хрестовоздвиження, Блаженніший відвідав Полтавську єпархію, звершив службу в Хрестовоздвиженському монастирі Полтави, про що й досі з особливим теплом згадує православний народ єпархії.

Пропонуємо читачам відгуки про Владика і його служіння митрополитів Бориспільського Антонія, Тернопільського Сергія, Ловчанського Гавриїла, а також архієпископа Бєроунського Іоакима та ігумена афонського монастиря Дохіар архимандрита Григорія.

І треба йому в цьому допомогти молитовно! Є час для покаєння. Господь бачить нашу неміч і дає можливість не загинути. Незважаючи ні на що, Блаженніший своїм служінням звершує торжество Православ'я. З ним — торжество віри! Це така радість!

**«Ми знайомі з тих пір,
як я вчився в Троїце-Сергіїв лаврі»**

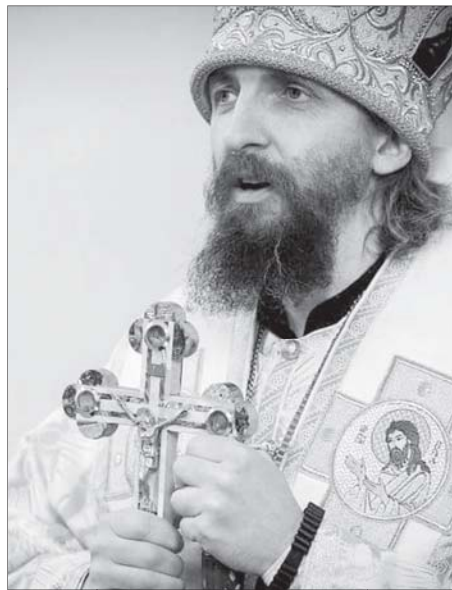


*Митрополит Ловчанський Гавриїл
(Болгарська Православна Церква):*

— **В**ладика Онуфрія я знаю багато років. Коли я вчився в Троїце-Сергіїв лаврі, він був її насельником. З тих пір ми і знайомі. Потім зустрічалися в Чернівцях у нього в гостях. Там є такий прекрасний монастир! Владика Лонгін, з яким я теж дружу, і братія монастиря піклуються про 550 дітей, у яких немає батьків, які безнадійно хворі, яких ніхто не хоче взяти в сім'ю. І ось мене запросили на святкування 1000-річчя пам'яті рівноапостольного князя Володимира. Прекрасне свято вийшло! Я сказав Владиці Онуфрію, що, з одного боку, було дуже скромно, а з іншого — дуже урочисто! І розкіш тут зовсім не потрібна! Мене хотіли і в Росію направити, але до цього я вже пообіцяв Владиці Онуфрію приїхати. І я радий, що приїхав: мені все дуже сподобалося.



**«Владика Онуфрій —
людина святого життя»**



*Архієпископ Бєроунський Іоаким
(Православна Церква Чеських
земель і Словаччини):*

— **Є** священнослужителі, які думають про Церкву і здатні жертвувати собою для Церкви, для соборності. А є такі, які думають тільки про себе і жертвують Церквою. Це і є розкол.

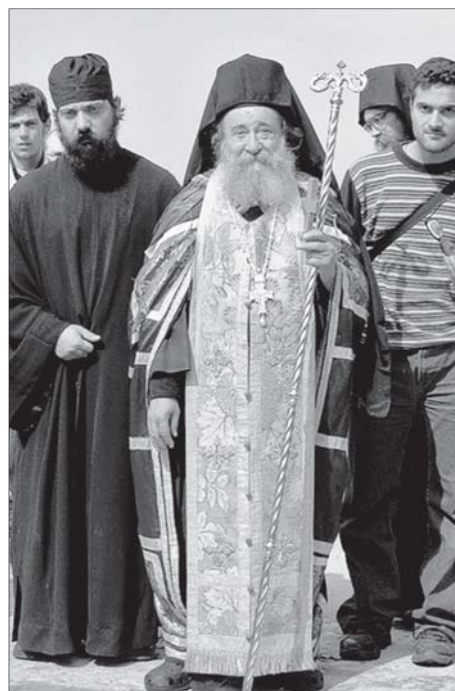
І, звичайно, у розколі немає ніякої благодаті — тільки одна політика і гордіня. Це дуже відчувається на Україні. І ми в Чехії дуже раді, що Українську Церкву очолила така людина, як Владика Онуфрій.

У наш непростий час дуже важливо, щоб на чолі Церкви стояв святий чоловік, подвижник. І ми всі знаємо, що Владика Онуфрій — людина святого життя. І для України велика милість, що він очолив Церкву. Це свідчення того, що ця Церква благодатна.

Також прошу, щоб помолилися за нас, за Чехію, щоб Церква встояла від спокус. Найстрашніше — внутрішній розкол. Найгірше. Тому що якщо вороги є зовні, не важко з ними боротися. А якщо Церкву руйнують вороги зсередини — це дуже складно і важко.

Усі вони руйнують не тільки Церкву, але й народ. І це видно на Україні.

**«Нам би в Грецію такого
Предстоятеля»**



*Архимандрит Григорій (Зуміс),
ігумен монастиря Дохіар
на Святій Горі Афон:*

— **Д**уже люблю і шаную Блаженнішого Митрополита Онуфрія. Ми знайомі багато років. Нам би в Грецію такого Предстоятеля.

Деякі люди, як би вони не намагалися це приховати, приваблюють до себе, як мед бджіл. Владика Онуфрій — якраз такий привабливий. М'який, благодійний. Спокійний, але рішучий.

Зовні може здатися, що Владика — наївний добряк. Але насправді він дуже жорсткий. Грамотно робить усе, що потрібно Церкві, все правильно робить.

Я не вірю, що він любить «вітрину», показуху. До нас на Афон він завжди приїжджає в одній і тій же рясі. Ніколи не погоджується брати жезл. Я навіть якось думав зробити йому палицю з тростини, але в нас на Афоні її просто немає. А в моєму селі дідуся й бабусі завжди ходили з такими посохами.

*Підготувала Наталія Горошкова.
www.pravoslavie.ru*

Перший раз у перший клас

Незабаром 1 вересня. І знов почнеться навчальний рік. Для когось перший у житті, для когось не перший, але теж повний новизни — нових знань, навичок, нового досвіду. Напередодні Дня знань, у неділю, в храмах буде відслужено молебень для тих, хто навчається і навчає. Йдеться передусім, звісно, про школярів і студентів, викладачів і вихователів. Але в широкому розумінні це моління про всіх, оскільки ми всі в житті — одвічні учні й вихованці. Як учень шукає підтримки, підказки, розради в учителя, так християнин звертається до Святого Вчителя, Царя Неба і землі, у будь-яких ситуаціях, тим більше в таких важливих, як навчання й виховання дітей. Власне, це не тільки правильно, це обов'язок християнина, який усвідомлює обмеженість своїх сил і всемогутність та милосердя Бога. У нашому православному народі цей досвід стосунків людини з Творцем набув форми прислів'я: «Без Бога ні до порога».

Про що ж ми молимося перед навчанням? Можливо, людям мало знайомим із церковним життям буде дивно дізнатися, що віруючі просять не про відмінні оцінки. А якщо й мають на увазі успіхи в навчанні, оцінені за певною бальною системою, то тільки почасти. Серцевина ж, предмет цього моління — відкритість серця й розуму людей до сприйняття Закону, за яким Бог заповідав жити, і

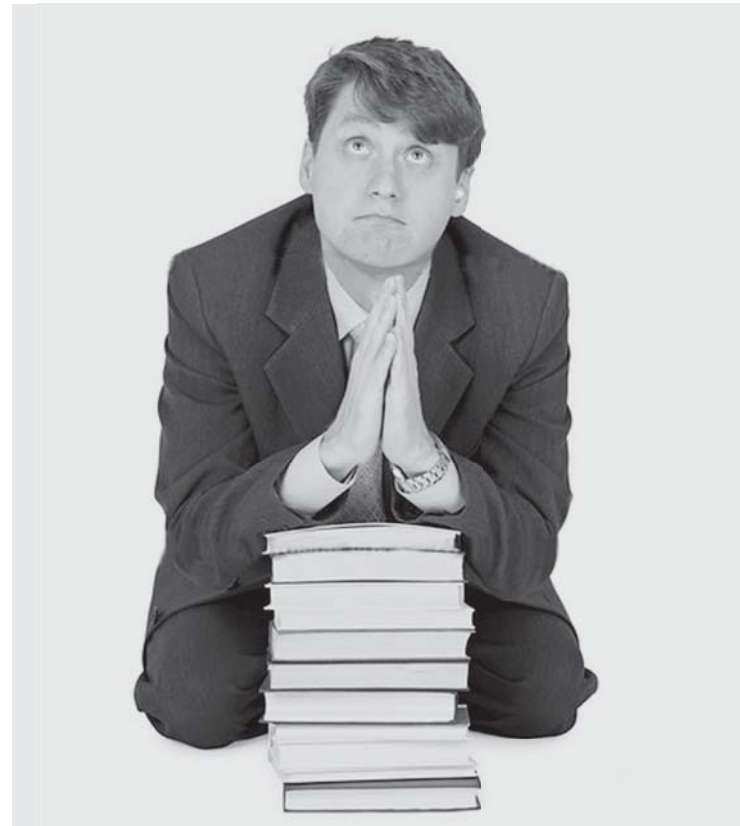
вчення, корисного для виконання волі Божої, щоб наслідувати Царство Небесне.

Чи означає це, що геометрія з географією в очах церковних людей відходять на задній план? Аж ніяк. Ніколи Церква не відкидала справжньої науки (зазвичай бувало навпаки), натомість свідчила, що джерелом наукових відкриттів і знань є Бог — Податель усього корисного для людини. Яскравий приклад турботи Церкви про освіченість людей являє час архієрейства на Полтавській кафедрі нещодавно прославленого святителя Іларіона (Юшенова): більше тисячі церковноприходських шкіл, кілька училищ, зокрема для сліпих дівчаток, було відкрито наприкінці XIX — початку XX століття в Полтавській губернії. Та й взагалі вся історія Святої Церкви пов'язана з заснуванням навчальних закладів.

Але на відміну від суто світського погляду на одержання знань, Церква закликає не відривати наслідок від коріння, не використовувати відкриття, знання, вміння на шкоду людям, співвідносити результат діяльності з Божим Законом, із Євангельськими заповідями, а для цього просить у Бога послати на людей благодать, яка навчить бачити предмети та явища не розрізненими, а в гармонійній системі світобудови.

А тепер наведемо окремі приклади зворотного зв'язку і відвертих свідчень людей, імена яких сяють на небосхилі науки

(хоча їх, віруючих науковців, — тисячі). «Саме мої роботи привели мене до Бога, до віри», — сказав Нобелівський лауреат з фізики француз Антуан Беккерель. «Гармонія природного закону відкриває Розум, який настільки перевершує нас, що в порівнянні з ним будь-яке систематичне мислення і дія людських істот виявляється у вищій мірі незначним наслідуванням», — говорить Альберт Ейнштейн. І ще одне зізнання цього генія: «Я — єврей, але сяючий образ Назарянина справив на мене приголомшливе враження. Ніхто не висловлювався так боже-ственно, як Він. Справді, в цьому світі є тільки одне місце, де немає темряви. Це особистість Ісуса Христа. У Ньому Бог нам відкрився найбільш осяжно». Один з найвидатніших математиків світу Огюстен Луї Коші, що вніс колосальний внесок у теорію аналітичних функцій, теорію диференціальних рівнянь, математичну фізику, теорію чисел, геометрію, автор класичних курсів математичного аналізу, писав: «Я християнин, тобто вірую в Божество Ісуса Христа, як (і) Тихо де Браге, Коперник, Декарт, Ньютон, Ферма, Лейбніц, Паскаль, Грімальді, Ейлер та інші, як усі великі астрономи, фізики і математики минулих століть... У всьому цьому (християнському віровченні) я нічого не бачу, що збивало б з пантелику мою голову, було б їй шкідливо. Навпаки, без цього святого дару віри, без



знання про те, на що мені сподіватися і що чекає мене в майбутньому, душа моя в непевності й неспокої металася б від однієї речі до іншої, і ця тривога душі та непевненість у думках є те, що нерідко викликає відразу до життя і може, врешті-решт, повести до самогубства». Згаданий вище видатний фізик, математик і релігійний філософ Блез Паскаль, який за гнучкість і проникливість розуму визнаний одним із трьох найвидатніших математиків за всю історію людства, говорив: «Є три розряди людей: одні знайшли Бога і служать Йому, люди ці розумні і щасливі. Інші не знайшли і не шукають Його; ці божевільні і

нешасні. Треті не знайшли, але шукають Його, це люди розумні, але ще нещасні». Паскаль закликає кожну людину до смиренності перед Богом: «Змири-ся, немічний розум, замовкни, безумна природа; пізнай, що людина — істота нескінченно незрозуміла для людини, і запитай у твого Владика про невідомий тобі істинний твій стан. Послухай Бога».

Послухаймо і ми Бога і цих розумних людей, щоб самим бути щасливими й виховати щасливими своїх дітей. Не забуваймо просити в Бога допомоги, не забуваймо й дякувати Йому.

**Священик Андрій
Твердохліб.**

Помни о смерти, триумфатор!

«Моменто море», — говорил известный персонаж в фильме «Кавказская пленница», каверкая известное латинское выражение memento mori — помни о смерти. Что означает эта крылатая фраза? К кому она обращена, каждого ли касается?

В Древнем Риме таким написанием приводили в чувство полководцев, возвратившихся с победой. Во время триумфального шествия за спиной победителя ставили раба, который был обязан периодически напоминать герою, что тот, несмотря на нынешнюю славу, остается смертным.

Если о бренности земного бытия помнили язычники, тем более приличествует иметь память смертную нам, христианам, знающим о вечной жизни души и предстоящем Суде. Но всегда ли так бывает?

Мы часто стремимся к победам. Сегодня — на поле словесной брани с несправедливыми к нам людьми, завтра — на поле брани с финансовыми проблемами, послезавтра — в карьере, еще через время — мы на пьедестале в других сферах жизни и в разных житейских ситуациях, в том числе и в хороших, благотворительных... Но что живет в нашем сердце?

Как-то к старцу пришел человек за советом:

— Отче, я вот людям много помогаю и других дел хороших немало делаю, но все что-то голову давит...

— Чадо, — ответил, улыбаясь, старец, — может, это нимб стал маловат?

Хорошо, если такое вразумление посетит и нас. Наша жизнь состоит из



добрых и плохих дел, зачастую больше из плохих, так как они легче, не требуют особых усилий. А кроме того, и хорошие дела наша гордость умудряется претворять в плохие. При этом мы еще и откладываем на завтра то, что могли бы сделать сегодня.

Святое Евангелие нам рассказывает притчу о богаче, у которого все было хорошо, он жил не тужил, пил, веселился, и в одну ночь Ангел забрал его душу.

Так бывает и в жизни: сегодня мы разговариваем, трудимся, общаемся — а завтрашний день для нас не уготован.

Сейчас себя пожалеем, в храм не пойдем, не принесем плодов, достойных покаяния, добрых дел не сделаем, голодного не накормим, плачущего не утешим — а вечером может быть поздно.

А посему — memento mori — помни о смерти.

Живем мы от силы 80-100 лет, за это краткое время насобираем в свои закрома всякого: нужного, а еще больше ненужного... А душа как же? Куда ей с этим грузом? Ведь она, в отличие от тела, бессмертна. Только вздуматься: душа бессмертна! И на что обрекает ее человек без смертной памяти?

И все же не будем впадать в отчаяние. У нас есть любящий Отец, Который нас ведет по жизни и ждет после нее, Который оберегает и несет на руках, когда нам тяжело. Наша задача покаяться и прийти в лоно Церкви. Кто как не Бог нас выведет с темноты на свет, кто как не Он покажет нам добро и зло, кому еще под силу указать детям на их проступки! И только в молитве и добродетелях можно найти путь ко спасению. Есть очень интересная история, которая подает нам немалый урок.

Один пустынный старец, встав ночью по обычаю на молитву, услышал звук военной трубы, созывающий на битву, и удивлялся, откуда в такой бесплодной пустыне быть войскам? Тогда явился ему бес и сказал: «Да, это, конечно, война, потому что ты стоишь на молитве; ложись и спи, если не хочешь, чтобы мы с тобой воювали; мы воюем только с теми, которые вооружены против нас молитвою, а с ленивыми не боремся, они и так наши».

Святые отцы пишут, если бы в нас не было лености, мы бы были святыми людьми.

Все могут войти в Царство Отца нашего: и бедный, и богатый, и стар, и млад, но только через покаяние. И все же если человек живет с мыслями о том, что он предстанет перед Создателем через несколько минут, тогда и грешит меньше, и живет более правильно, чаще молится и причащается, сильнее борется с грехами и обращает все свои чувства в любовь, ибо Бог есть любовь, и без любви нет нам спасенья. «Прибывающий в любви пребывает в Боге и Бог в нем» (1Ин. 4:16).

**Священник Димитрий
Москаленко.**

Современная практика причащения в разных Поместных Церквях различна. Например, в самой молодой из Поместных Церквей и наиболее динамично развивающейся в Северной Америке — Православной Церкви в Америке — подготовкой к Причастию является сама литургия. Верующие причащаются за каждой Евхаристией. Канон ко Святому Причащению и молитвы ко Причащению входят в домашнее молитвенное правило. Дополнительного поста не требуется. Соблюдение общецерковных постов по средам и пятницам и четырех многодневных является достаточным условием. То есть к верным предъявляются те же требования, которые выполняют сами священники. Исповедь должна быть регулярная, но не обязательно перед каждой литургией (по совету священника — один-два раза в месяца).

В то же время многим, наверное, знакома недавняя практика Болгарской Православной Церкви, которая почти повсеместно исключала возможность причащения мирян из-за неоправданной строгости предъявляемых к ним требований для причащения — месяц поста перед Причастием. Вследствие этого Болгария увидела полупустые храмы. В последнее время духовники Болгарии смягчили подготовительную практику, и число причастников увеличилось.

Практика причащения в Древней Церкви

Чтобы причаститься в Древней Церкви, было достаточно засвидетельствованного принятия Таинства Крещения и личное молитвенное присутствие на собрании верных. В наше время этот процесс усложнился, он требует более тщательной подготовки. Верным нужно поститься, присутствовать на вечернем богослужении и пройти через Таинство Покаяния. Возникновение более сложного процесса подготовки было обусловлено переменами в евхаристическом сознании христиан.

В книге Апостольских правил говорится: «Всех верных, входящих в Церковь и Писания слушающих, но не пребывающих на молитве и Святом Причащении до конца, яко безчиние в Церкви производящих, отлучати подобает от общения церковного» (9-е Апостольское правило). 80-е правило VI Вселенского Собора и 11-е правило Сардикийского Собора также указывают на то, чтобы «все были готовы и достойны причащения, и подвергают отлучению тех, кто не причащается три воскресных дня подряд».

Таинство Евхаристии всегда воспринималось как главное Таинство Церкви, в котором участвовали все верные. По словам протопресвитера Александра Шмемана, причащение в древности никогда не воспринималось как акт личного благочестия и освящения. Оно не было подчинено индивидуальным нуждам человека. Евхаристия была выражением соборной жизни Церкви. Евхаристия была и называлась Таинством Церкви, Таинством Собрания, Таинством Общения. «Когда мы окончим молитву, — говорит мученик Иустин Философ, — тогда принесется хлеб, и вино, и вода; и предстоятель также воссылает молитвы и благодарения, сколько он может. Народ выражает свое согласие словом “аминь”, и бывает раздаяние каждому и приобщение Даров, над коими совершенно благодарение, а к не бывшим Дары посылаются через диаконов».

«Для того Он смесил Себя с нами, — говорит святитель Иоанн Златоуст, —

и растворил Тело Свое в нас, чтобы мы составляли нечто единое, как тело, соединенное с главою...» И ранее, и теперь другой возможностью присоединения или отлучения от семьи Церкви, кроме участия или неучастия в Евхаристии, не было. Отлучение от Церкви — отлучение от евхаристического собрания, в котором Церковь осуществляла и являла себя как Тело Христово. Церковь в присутствии всего собрания совершала Евхаристию, а Евхаристия делала само собрание Церковью, Телом Христовым. Церковь есть большой Богочеловеческий организм, и в этот организм можно гармонично встроиться только через Крещение и дальнейшее евхаристическое общение.

В анафоре святителя Василия Великого очень показательно сущность Таинства Евхаристии. От лица всей общины предстоятель молится: «Нас же всех, от единого Хлеба и Чаши причащающихся, соедини друг ко другу во единого Духа причастие...». Главная цель евхаристического собрания в том, чтобы мы соединились во Христе друг с другом. Если Церковь — Тело Христово, то нельзя быть его частью, не причащаясь Тела и Крови Христа.

Поэтому причащение православного христианина, совесть которого не отягощена смертными грехами, за каждой литургией является канонической и догматической нормой Церкви, отступление от которой является отпадением от Церкви.

Исповедь

С тех пор как причащение мирян за каждой литургией перестало быть жизненной нормой и было заменено практикой редкого причащения, Евхаристия стала предваряться Таинством Покаяния. Но практика эта привела к возникновению теории, согласно которой причащение мирян вообще невозможно без Таинства Покаяния.

С первых веков исповедь была Таинством воссоединения с Церковью отлученных; те христиане, которые совершили смертные грехи (убийство, прелюбодеяние, идолопоклонство), отлучались от евхаристического общения на определенный срок.

Покаянная дисциплина воспрещала падшим приходить в собрание верных, пока они не понесут епитимию. Прощение грехов означало примирение с Церковью, то есть возвращение в евхаристическую общину. Об этом свидетельствует молитва из чинопоследования Таинства Покаяния: «...примири и соедини его со святой Твоей Церковью во Христе Иисусе Господе нашем».

В своем исследовании «Святая святых» протопресвитер Александр Шмеман пишет: «Есть грехи не к смерти, по учению апостола Иоанна. И вот почему ничто не препятствует тем христианам, которые не совершили грехов, которые отделили бы их от Христа и приводили бы к смерти, причаститься Божественных Таин и участвовать в освящении не только по наружности, но и действительно, дабы пребывать им живыми членами, едиными с Главою».

Это вовсе не означает, что наши грехи — наша общая греховность, слабость и недостойность всей нашей жизни — не нуждаются в покаянии и прощении; все приготовление к Причастию, как мы видели, и есть то же самое покаяние и мольба о прощении. Таинство же Исповеди и разрешение грехов, еще недавно применявшееся только для отлученных от общения, не является необходимым. Наши «не смертные» грехи и наша общая греховность исповедуется членами Церкви всякий раз, когда мы собираемся вместе для Таинства Христова, и вся жизнь Церкви в действительности являет собою непрерывное покаяние. В продолжение самой Божественной литургии мы исповедуем наши грехи и испрашиваем прощение в молитве Трисвятого: «Прости нам всякое согрешение, вольное же и невольное, освяти наша души и тела — и даждь нам в преподобии служители Тебе все дни живота нашего...».

Вопрос о понимании Таинства Покаяния связан с правильным пониманием Таинства Евхаристии. Мы воспринимаем исповедь как Таинство, которое прощает и разрешает грехи человеку и допускает верующего ко Причастию. Но молитвы литургии свидетельствуют о том, что само Причащение дарует человеку оставление грехов, «причащается раб Божий <имя> во оставление

«Совместное причастие есть путь к правильному пониманию как Таинства Евхаристии, так и Таинства Покаяния».

Протопресвитер
Николай Афанасьев



грехов и в жизнь вечную», в то время как Таинство Покаяния, подобно миссии Иоанна Крестителя, взрыхляет почву души и ума и делает удобной для сеяния Христова.

Но первостепенным здесь выступает не просто частое причащение, а причащение всей общиной. Как пишет протопресвитер Николай Афанасьев: «Всегда все и всегда вместе». Церковь не отвергает личной молитвы отдельных ее членов, она сама призывает к этой молитве, но необходимо помнить, что священнодействия совершаются не личной молитвой, а общим собранием верных в Церкви Христовой. Единение со Христом совершается на Его Трапезе. Оно есть единение со всем Его Телом. А индивидуализируя Евхаристию, мы разделяем Его Тело, так как мы забываем об остальных Его членах. В этом и смысл нескольких загадочных слов апостола Павла: «Ибо кто ест и пьет недостойно, тот ест и пьет осуждение себе, не рассуждая о теле Господнем» (1 Кор. 11:29). Недостойно состоит в том, что «каждый поспешает прежде есть свою пищу, так что иной бывает голоден, иной упивается» (ст. 21). Отделяя себя от других, он осуждает себя, так как отделяет себя от тела. Единение со Христом есть единение со всеми верными, а единение со всеми верными есть единение с Ним.

Сергей Горбач,
студент 4 курса богословско-миссионерского отделения
Полтавской Миссионерской
Духовной семинарии.

Использованная литература:

1. Библия. — М.: Библейские сообщения, 1995. — С. 1373.
2. Афанасьев Н., протопр. Трапеза Господня. — К.: Храм преподобного Агапита Печерского. — С. 176.
3. Троицкий Иларион, священномуч. Творения. — М.: Издание Сретенского монастыря. — С. 503.
4. Шмеман А., протопр. Святая святых.
5. Шмеман О., протопр. Евхаристия. Таинство Царства. — Львів: Видавництво «Свічадо». — С. 271.



Хресний велохід Троїцького приходу Котельви.

Хочу бути священиком...

Котелевський благочинний округ розлого розташований серед пишних лісів. Старі дерева в них добре пам'ятають знаменитого партизанського командира, відчайдушного Сидора Артемовича Ковпака.

Нині у місцях, овіяних його славою, щедро випускає паростки нове життя. Віруючі вбачають його смисл у праведних вчинках та благородних починаннях на благо рідного краю та всіх, хто живе у ньому...

Дорога, що пробиває собі простір серед лісової гушавини, стрімко виривається нарешті на волю і вражає погляд несподівано широкою центральною вулицею, яка приводить нас прямісінько до величного сяючого у високості знаменитого Свято-Троїцького храму.

Це поки що єдиний у Котельві православний храм, розташований у центрі селища. А на його подвір'ї погляд відразу ж прикипає до високого, з мудрими усміхненими очима, у священницькому одязі чоловіка. Так ось який Ви, отче Василію! Скільки довелося про Вас доброго чути, а зустрічати отак вперше...

Це Ви ще з самого дитинства знали, що станете колись священиком, це Ви вистоювали змалечку майже кожну службу в храмі і вчилися молитися... Потім була служба в Збройних силах. Демобілізація. Робота в Одеській Духовній семінарії. Тоді ще тільки водієм. Але прагнення служити Господу ніколи Вас не полишало.

1979 рік у Вашому житті особливий. Бо саме тоді на решті здійснилась мрія, і Вас висвятили на священнослужителя...

Скільки років минуло, а ніби вчора це було! За неквапною бесідою і поринанням у спогади швидко збігав час нашої зустрічі. А до настоятеля Свято-Троїцької церкви отця Василія все йшли і йшли люди. Відчувалося по всьому, що він тут — вагомий авторитет у вирішенні не тільки важливих, а навіть дріб'язкових питань. Щоб його заслужити, треба було протягом не одного десятиліття не один пуд солі з'їсти разом зі своїми прихожанами у цьому затишному селищі...

З його приїздом у Котельву в 1992 році церковна громада починає капітальний ремонт своєї — на той час 190-річної — святині. Відкривається недільна школа, де діти вивчають Закон Божий, церковну історію, літургіку. Створюється молодіжний хор, який співає у недільні та святкові дні. Постійно організовуються Різдвяні концерти в усьому Котелевському благочинні... Все більше людей іде в храм Божий. І оце виважене системне виховання дітей у православної вірі та згуртованість всієї релігійної громади навколо церкви, заняття церковним співом благодатно відбиваються на духовному житті котелевців.

А для отця Василія служіння людям не обмежується тільки службою в храмі. Повсякденні проблеми і потреби його прихожан вимагають

постійної уваги. Але духовної снаги у батюшки стачить на всіх.

Сім'я його — також одна з тих, що серед виру багаторічних політичних пристрастей є міцною скелею, о котру розбиваються штормові хвилі збуреного суспільства. Вона — взірєць для земляків, бо ж тут панують любов та добро і належна повага дітей до своїх батьків.

Чотирма синами благословив Господь родину. Віра Христова стала їхнім вибором на все життя. А на рідному церковному подвір'ї підрастає вже й молода зміна...

Жваве світловолоосе хлоп'я з допитливими очима у стихарі, не чекаючи до себе звернення, саме підбігає до нас і з дитячою безпосередністю ділиться своїм обуренням. Виявляється, один з його друзів до цього часу не вивчив іще «Символ віри»! І такою непідробною щирістю віє від нього, таким світлом і любов'ю до Господа, що мимоволі хочеться й собі повернутися в таке тепер далеке дитинство, чисте та недосвідчене...

А Тимофій Довганич (так звуть малого паламарчука), онук отця Василія Довганича і син ієрея Романа Довганича, тим часом уже прудко забирається на височенну дзвіницю. І так продемонстрував би нам ще й своє вміння дзвонаря, якби не сувора батьківська заборона, що примусила відмовитися від задуманого.

Звичайно, храм у житті кожного православного християнина на чільному місці. А коли ще



Настоятель Троїцького храму протоієрей Василій Довганич із онуком Тимофієм.

люди гуртуються навколо нього так, як об'єднуються у Котельві навколо Свято-Троїцького храму і його настоятеля, — миру нічого не загрожує, бо ж велика сила молитви і любові до Господа та ближнього свого!

І найменші сумніви зникають при погляді на засніженого

першою сивиною священика та його білозубого онука, малого паламарчука. Один мріяв і став священиком, а другий тільки мріє, але неодмінно ним буде, якщо буде на те воля Божа. «І будуть люди на землі!..»

Лана Кирдан.



На хресному ході.



Двохсотлітній Троїцький храм.

Продолжение.
Начало в №6, 7.

Щербинины

Усадьба в Бабаих принадлежала наследникам первого Харьковского губернатора Евдокима Алексеевича Щербинина (1728–1783).

Александр Андреевич (1790–1876) — тот самый Щербинин, которому удалось засветиться на страницах романа «Война и мир». Впервые он появляется при Бородине: «Когда с левого фланга прискакал Щербинин с донесением о занятии французами флешей и Семёновского, Кутузов, по звукам поля сражения и по лицу Щербинина угадав, что известия были нехорошие, встал, как бы разминая ноги, и, взяв под руку Щербинина, отвел его в сторону». В другом эпизоде, относящемся ко времени получения Кутузовым известия о выходе Наполеона из Москвы, он также в числе главных действующих лиц.

Участник Бородинской битвы, Щербинин отличился также при Малоярославце, Красном, Люцене, Кульме, Лейпциге и взятии Парижа. В феврале 1813 года он был произведён в подпоручики, а в августе — в поручики. В октябре новое повышение чина: Щербинин — штабс-капитан. Войну он окончил в чине капитана и получил все ордена, доступные обер-офицеру, и золотую шпагу «за храбрость». В августе 1814 года Щербинин был причислен в Гвардейский генеральный штаб.

Принадлежа к просвещённому кругу квартирмейстерских офицеров, Щербинин входил в их тайное политическое сообщество «Рыцарство», образовавшееся в Петербурге еще в 1811 году. В последующие годы он состоял в масонской ложе «Железного креста».

В октябре 1816 года Щербинин в чине полковника оставляет военную службу и несколько лет проводит в путешествиях по Европе. В конце 20-х годов он состоит по выборам в должности председателя Харьковской уголовной палаты, а в следующем десятилетии занимает видные посты в придворном ведомстве.

Удачно складывавшаяся карьера Щербинина при дворе была прервана самым неожиданным образом. Во время пожара Зимнего дворца в декабре 1837 года Николай I приказал гвардейцам выносить только мебель, картины и фарфор, а «более громоздкие предметы, статуи, вделанные в стены украшения, чтобы не подвергать людей опасности, оставлять на жертву пламени». Однако в одном из горевших залов он нашёл гвардейских егерей, которые, проявляя усердие, пытались выломать из стены огромное зеркало. Раздосадованный император разбил зеркало каблуком и в довольно грубой форме сделал распоряжавшемуся здесь Щербинину замечание. Спустя месяц, после нового переполюха во дворце, вызванного небольшим пожаром, разгневанный царь отдал приказ посадить на гауптвахту Щербинина, исполнявшего обязанности гофмейстера двора. Гордый и крайне самолюбивый, Щербинин не смог вынести этих обид и подал прошение об увольнении от службы.

Внук Щербинина, историк Юрий Щербачёв писал, что «такой вынужденный выход в отставку, соответствовавший гражданскому самоубийству, был для него глубоко трагичен. Удар этот и

О путешествии на святую Слобожанщину



На Донецком городище.

наложил на него, на протяжении всей дальнейшей его жизни, печать особой замкнутости и сухости».

В 1850–60-е годы Щербинин — один из немногих оставшихся в живых ветеранов наполеоновских войн — привлекает пристальное внимание историков, обращавшихся к нему за разъяснением малоизвестных событий той героической поры. В 1830-х годах он охотно делится своими воспоминаниями с А. И. Михайловским-Данилевским, готовившим тогда фундаментальный труд о войнах 1812–1814 годов. Теперь же предоставляет ценнейшее собрание документов 1812–1813 годов, свои дневники тех лет и позднейшие записки Т. Бернгарди и М. И. Богдановичу.

Живя уединенно в родовом имении Бабаи, Щербинин с особой теплотой вспоминает свою боевую молодость и с интересом следит за литературой, посвящённой тому времени, откликается мемуарно-критическими замечаниями на «Историю Отечественной войны 1812 года» М. И. Богдановича (1860) и «Войну и мир» Л. Н. Толстого (1869), которого находит «костроумным, красноречивым автором, но не военным и не стратегиком»... Последние годы жизни Александр Андреевич посвятил приведению в порядок своих записок. Умер он в имении Бабаи.

Михаил Андреевич (1798–1841) — участник Отечественной войны, поручик Гвардейского генерального штаба, член посольства А. П. Ермолова в Иране в 1817 году. После Кавказа — участник кружка «Зелёная лампа», друг А. С. Пушкина, которому поэт адресовал в 1819 году свои стихотворные послания. До нашего времени сохранился альбом Михаила Щербинина, в котором, кроме двух стихотворений, написанных рукой самого поэта («Весёлый пир» и «Щербинину»), помещён целый ряд поэзий Пушкина: «К Чаадаеву», «Товарищам» и др. Альбом Щербинина был источником распространения свободолюбивых стихов Пушкина в списках среди студентов Харькова, офицеров-чугуевцев и одной из причин следствия по поводу деятельности на Харьковщине нелегального кружка

В. Розалиона-Сошальского. Существует версия, что Михаил Щербинин стал одним из прототипов пушкинского Онегина.

Именно с этой дружбой связано посещение Пушкиным, его братом Львом и приятелем Дельвигом усадьбы в Бабаих. Вот что об этом говорят потомки Щербининых, которые живут сейчас в США: «В сентябре 1829 года Пушкин, возвращаясь из Закавказья, гостил у Щербининых в Бабаих и бывал в Карачёвке, в трёх верстах от Бабаёв. В то время в Карачёвке строился новый барский дом, и Пушкин с Щербининым, пользуясь сентябрьским теплом, много времени проводили на природе. Один из живописных уголков местные жители до сих пор называют «Пушкинскими дубами». Пушкин провёл в имении братьев Щербининых всего день или два.

Михаил Андреевич ещё в 1821 году женился на дочери сенатора Павла Никитича Каверина, Елизавете Павловне. К 1829 году у них было уже двое детей — дочь Екатерина и сын Павел. Перед самым приездом Пушкина, 7 сентября, Елизавета Павловна родила сына Андрея. Так что вполне вероятно, что Пушкин попал к Михаилу Андреевичу на крестины.

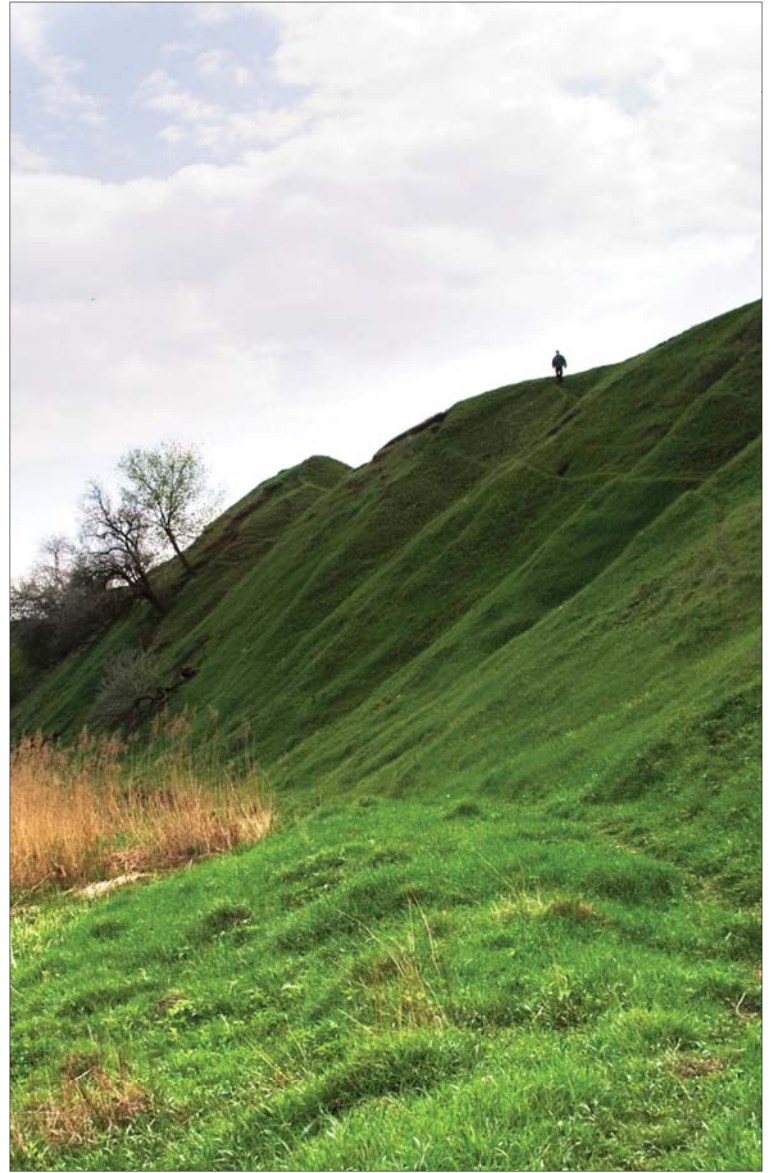
Критики могут возразить: почему тогда Пушкин нигде не упоминает об этом? Действительно, почему?

Ответ прост. Посещение имения Щербинина было полулегальным. Даже дерзким, ибо в Петербурге Пушкина ожидал гнев императора за поездку в Закавказье в действующую армию без высочайшего позволения. Потому распространяться о посещении ещё и своих друзей — себе дороже.

На этом о Щербининых всё. Хотя есть и другие интересные факты. Например, родство с княгиней Екатериной Дашковой, стоявшей у истоков Академии Российской. Или вот ещё: представительница рода Елена Щербинина стала матерью известного Дениса Давыдова.

Усадьба в Бабаих

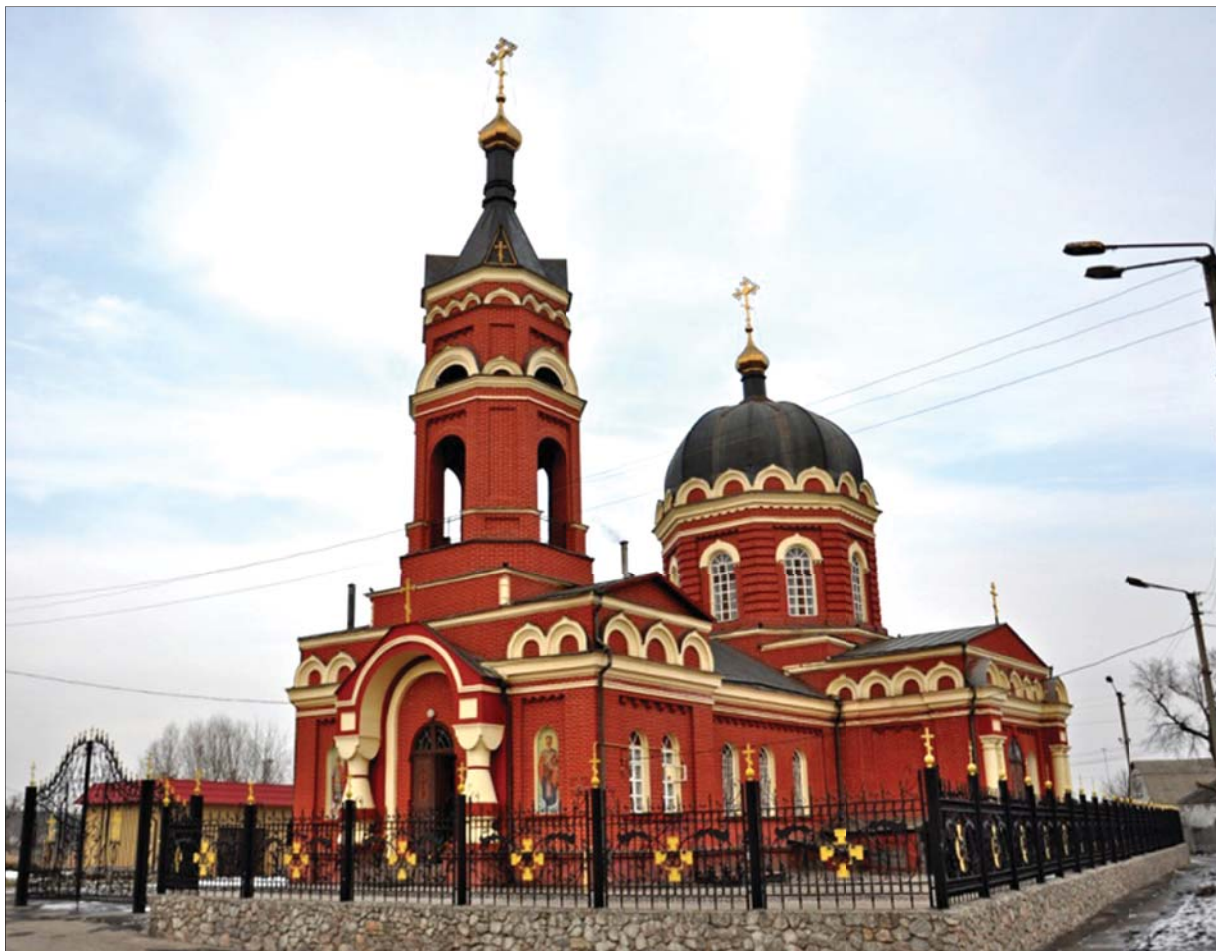
Судя по записям одного из потомков и исследователей рода Щербининых, усадьба в Бабаих включала в себя не только



На этих холмах стояли крепостные стены.

сохранившийся дом, сарай и конюшню — были сад с аллеями, пруды, фонтаны, мосты, кирпичный завод на окраине. Вот что он пишет: «Под парк с фруктовым садом отведено 36 десятин: разбиты цветники (садом Михаил Андреевич особенно интересовался, славный крепостной его садовник Парфений Поликарпов стал впоследствии городским садовником Харькова). В теплицах выращивали ананасы; вырыты два пруда (они и сейчас есть. — Авт.), по берегам посажены плакучие ивы, серебристые и канадские тополя; через пруды перекинута диковинные мосты; устроен паром, беседки, фонтаны; в некоторых

местах под деревьями положены огромные камни, вероятно, привезённые издалека чумаками; в перелеске, вдавшемся в парк, вырублены кресла в дубовых пнях на корню; изваян из дерева какой-то монах, о котором теперь сохранилось лишь смутное предание; в лесной глуши на дубе взгромождён «эрмитаж» — что-то вроде жилища Робинзона; по дороге в усадьбу, на протяжении версты с лишком, насажена аллея пирамидальных тополей, которая позднее, уже после смерти Михаила Андреевича, могла смело соперничать со знаменитой кисловодской аллеей, — а при въезде в парк поставлена затейливая арка из



Свято-Николаевский храм в посёлке Жихарь.



Иконостас Свято-Николаевского храма.

часто сколоченных берёзовых стволов и сучьев в бересте. На одном из прудов плавали лебеди; по саду ходили павлины».

Хоть сам дом каким-то чудом дождался наших дней, сейчас он рушится. Тридцать лет назад усадьбе присвоили статус исторического памятника. С тех пор он ни разу не реставрировался. В разное время здесь был склад, швейные мастерские и даже цех по выращиванию грибов. Последние несколько лет часть дома пустует, а в другой живут три семьи.

Подышав чудным воздухом и помолвившись в храме Архистратига Михаила, мы поехали дальше. Действительно, благодатное место. Удивительная история этого края, невероятно молитвенная атмосфера — всё здесь устроено Божьим Промыслом для духовного созерцания Божьего мира и осознания невероятно крепкой связи Творца и человека. Григорий Саввиич Сковорода, Александр Сергеевич Пушкин, Антон Павлович Чехов (о котором мы не успели упомянуть в силу большого объёма материала) почерпнули здесь вдохновение для своих трудов, и многие встретившиеся им жители стали прототипами героев их произведений. А святой праведный Иоанн Кронштадтский своею молитвою оставил духовный след, который до нашего времени чувствуется в этих местах, но это уже другая история... Надеюсь, в скором времени, под покровом Архистратига Михаила, Господь благословит здесь основание обители, и зазвучит над этим краем непрестанная монашеская молитва о нас, грешных и недостойных, но уповающих на неиссякаемое милосердие Божие.

А нам предстояло ещё пройти тропой князя Игоря...

Тропой князя Игоря

Через дубравы у посёлка Бабаи — к Донецкому городищу. От вещего слова Григория Сковороды — к «Слова о полку Игореве». Вот культурный вектор, самой историей проложенный для нас! Как тут не вспомнить слова Григория Саввича: «Станьте з хором, всім собором» — прямое развитие идеи единства «Слова о полку Игореве»!

«Но какая причастность князя Игоря к Слобожанщине?» — спросит неискушённый в истории читатель. Оказывается, непосредственная.

Окрестность современного Харькова восемь веков назад стала приютом для новгород-северского князя, бежавшего из половецкого плена после неудачного военного похода. «Принёс ему Господь избавление это в пятницу вечером. И шёл Игорь пешком до города Донца одиннадцатый день, а оттуда — в свой Новгород, и все обрадовались ему» — повествует «Слово о полку Игореве». Большинство исследователей отождествляют древнерусский город Донец с Донецким городищем, расположенным на правом берегу реки Уды возле Карачёвского шоссе в 500 метрах к северу от автостанции «Бабаи» или к востоку от платформы «Карачёвка» ЮЖД Мерефянского направления.

Городище представляет собой обрывистый холм 20 метров высотой, площадью 70х38 метров, который пересечён ровом, отделяющим цитадель-детинец от посада, основной части городища. Совместно с расположенным в 10 километрах к югу Хорошевским городищем, Донецкое городище в скифскую, раннеславянскую и древнерусскую эпохи контролировало путь из задонецких степей в Приднепровье — на Русь. В X веке городище взяли штурмом печенеги. Во времена Киевской Руси оно было вновь отстроено, на юго-востоке его появился детинец, окружённый стеной из деревянных клетей. Детинец служил резиденцией местной феодальной администрации, военной и судебной власти в округе.

Археологические исследования засвидетельствовали высокий уровень хозяйственного развития городища. В VIII–XIII веках тут знали пашенное земледелие, выращивали просо, горох, пшеницу, лён, позднее также ячмень, гречку, мак, овёс, были распространены скотоводство, рыболовство, охота и ремёсла — ткачество, гончарство, металлургия, кузнечное и слесарное дело, ювелирное литьё, резьба по дереву, кости и камню. Здесь впервые в

археологических исследованиях Древней Руси были обнаружены останки домашней кошки и производство «шиферных пряслиц» за пределами Волыни.

В древнеславянские времена жители городища обитали в полуземлянках, в древнерусские — в избах. Донецкое городище играло роль значительного центра торговли и денежного оборота. Его можно считать старейшим оплотом градостроения и городской цивилизации на территории современного Харькова, прообразом современного города в эпоху Средневековья. Население оставило его в XIII–XIV веках, после Батыева погрома.

Донецкое городище упоминали «Книга Большому Чертежу» начала XVII века и «Описание Харьковского наместничества» конца XVIII века. История археологических исследований городища насчитывает около двухсот лет, раскопки на его территории проводили многие видные археологи: в XIX веке друг Александра Герцена Вадим Пассек, в первой половине XX века — В. А. Городцов и А. С. Федоровский, в послевоенные годы — Б. А. Шрамко.

Слове о «Слове»

О «Слове о полку Игореве» и событиях, описанных в нём, со времени первого появления в печати этого литературного памятника — за два с лишним века, сказано и написано очень много. До сих пор рождаются всё новые версии его трактовки.

Распространено мнение, что уникальное величие «Слова» не соответствует якобы малозначительности описанного в нём события — рядового набега пограничной феодальной войны. А вот с этим есть основания не согласиться!

В 1185 году поход князя Игоря и ответный набег хана Кончака фактически положили конец вековому противостоянию Руси и половцев — так же, как несколько ранее, в 1111 году, победа над половцами Владимира Мономаха в битве при Сальнице, на месте нынешнего города Изюм, объединила русских князей и завершила их открытую межкузобицу.

Пусть Русь и не вышла триумфатором в той борьбе, но половецкие ханы, породнившись с Русью через род Игоря Святославича, из противников становятся союзниками. Они сражаются на стороне чернигово-северских князей и против Галича — за наследство Евфросинии Ярославны, и против уже не по силам амбициозного Киева, и, наконец, против монголов на реке Калке... Тот союз южно-русских князей со степняками-половцами — как некий прообраз нынешней Украины: подтачиваемое противоречиями единение, в котором благополучие и мир или распря и поражение зависят от мудрости или немудрости правителей. Тогда губительное несогласие, близорукый эгоизм, доверчивость к врагам и, в итоге, измена привели Южную Русь на путь гибели...

Всё это провидел в грядущем вещий автор «Слова», обозревая славянские земли от Ростова и Полоцка до Тырново и Тмутаракани! Единение всея Руси, а за ним — и Руси со Степью (ни много ни мало — Евразийского пространства!) — такова программа, выдвинутая им восемь веков назад. Её гениально уловил А. П. Бородин в опере «Князь Игорь», отдав должное не только мужеству и самоотвержению главного героя, но также благородству и мудрости хана Кончака, дальновидно предлагавшему побеждённому недругу союз равных. Хан понимал, что Степь с Русью и Русь со Степью — непобедимы!

Медленно мелют жернова истории — но верно. И что же славяне? Неужто, как во времена княжеских усобиц, опять вражда? И это в дни, когда нашей культуре, нашему общему «Слову» противостоит уже не простое бескультурье, а нарочитая антикультура, «культурный антихрист»! Высокие и прекрасные образы наполняются отравленным содержанием. Вот и «фестивали славянской культуры» один за другим превращаются в тусовки «друзей пива», «дыки танцы» заглушают «плач Ярославны», а в огнях «фаэр-шоу» видятся отблески Батыева погрома.

«Чумацкий шлях»

Здесь, на городище, мы организовали небольшую трапезу — побыв на свежем воздухе, дети проголодались. После трапезы, поблагодарив Бога, мы отправились дальше. Мимо Донецкого городища на Харьковское городище, с севера на юг, протянулся старинный Новороссийский, а впоследствии Екатеринославский почтовый тракт, по которому проходил Чумацкий шлях в Крым за солью и до постройки железной дороги осуществлялось сообщение с югом России. Сейчас это дорога, идущая от Филипповского села мимо будки у железнодорожного переезда на Бабаи.

Вернувшись к посёлку Бабаи, мы повернули в сторону Харькова и через три сотни метров въехали в посёлок Жихарь.

Николаевский храм

Вдаваться в историю Жихаря мы не будем, остановимся на Свято-Николаевском храме. Первая Свято-Николаевская церковь в Жихаре была построена в 1747 году на средства полковника Андрея Петровича Щербинина. Она была деревянной и вскоре сгорела. Нынешний каменный храм Николая Чудотворца с одним престолом начали строить в 1890 году на средства прихожан. При храме действовала церковноприходская школа. После революции храм несколько раз закрывали и открывали. Сейчас он полностью отреставрирован. Внутри необычайно красиво расписаны стены. Храм действует, при нём снова открыта школа — теперь воскресная.

Поначалу мы даже приняли храм за современный — уж больно чистым и ухоженным он выглядел. Однако старинная архитектура вызвала сомнения в том, что храм новый.

Помолившись, мы сели в автобус и направили свой путь к новым святыням Слобожанщины. Нас ждал сорокаминутный переезд к Борисо-Глебскому женскому монастырю в селе Водяное.

Священник
Леонид Коренской.
Продолжение следует.

Благодать під соснами

150 років виповнилося Свято-Троїцькій церкві, що у селі Вельбівка Гадяцького району. Ювілей разом з прихожанами храму розділили й гості з Полтави — архітектори Георгій Негай та Оксана Белявська.

«А ось це наша пам'ятка у пам'ятці», — настоятель церкви Олександр Гуцуляк відмикає бічні двері храму. Невелика галерея, пофарбована у біле. Їй придивлятися не потрібно: стіни приміщення посічені чимось гострим. «Фашисти обстрілювали, деє навпроти храму снайпер сидів. Він і поцілив. Не вкладається у голову, навіщо?» — ділиться думками батюшка. Пауза. Мовчання. Втім, недовге. «А все ж церква встояла! — архітектор Георгій Андрійович Негай не приховує радості і захоплено оглядає гладенькі дерев'яні стіни. — Вціліла церква! — повторює. І за давньою академічною звичкою запитує присутніх, ніби це студенти: — А чому?»

Дійсно, чому? Чому роки і століття не владні над тихим скромним храмом у центрі Вельбівки? Про це і говоримо з Георгієм Негаєм і його колегою, теж істориком архітектури, Оксаною Белявською.

Починаю з вражень, простих, людських. Що відчули, переступивши поріг 150-річного сільського храму? Відповісти, виявляється, нелегко. Бо перед очима архітекторів або ж навіть так, у глибинах їх підсвідомості, — сотні пам'яток, об'єктів, будівель. Дивишся на одну, а свідомість вихоплює з пам'яті іншу, в чомусь більш цікаву. Непросто поринути ось так одразу у прості враження. Першим отямився Георгій Андрійович.

Георгій Негай: Звісно, дерев'яна сільська церква — не Софія Київська чи храм Василя Блаженного у Москві. Але, поміркуємо, чим вона сильна? А власне, тим же, чим будь-який справжній храм, безвідносно до того (і це, можливо, певна прикрийсть для архітектора), величний він чи скромний. Бо храм — це не стіни чи склепіння. Це простір святості.

Оксана Белявська: Можна уточнення? Відчуті святість не завжди вдається. Бо має вона (я особисто переживала це не раз) різні ступені інтенсивності. Звісно, мої міркування можна вважати гіпотезою. Але ж є таке поняття — «намоленість церковного простору». Іноді потрапляєш до церкви: ніби й гарна будівля (цікавий проект, майстерне виконання, новітні матеріали), але цими «естетично-технічними» почуттями все і обмежується.

Георгій Негай: Спробую розкрити деякі секрети старих майстрів. Покоління людей, одне, друге, третє, приходять до церкви помолитися. Так, гадаю,

було і є у Вельбівці. Троїцькій церкві ж 150 років! Це не жарт. І оті молитовні почуття увесь цей час наповнюють простір храму тим, що ми називаємо благодаттю. Зодчі минулого знали про це. І прагнули, аби світло добрих намірів і сподівань у храмовому середовищі не зникло, щоб воно утримувалося й примножувалося. Вони вірили, що оте добро — це наче повітря, яким дихають люди, розмовляючи з Господом.

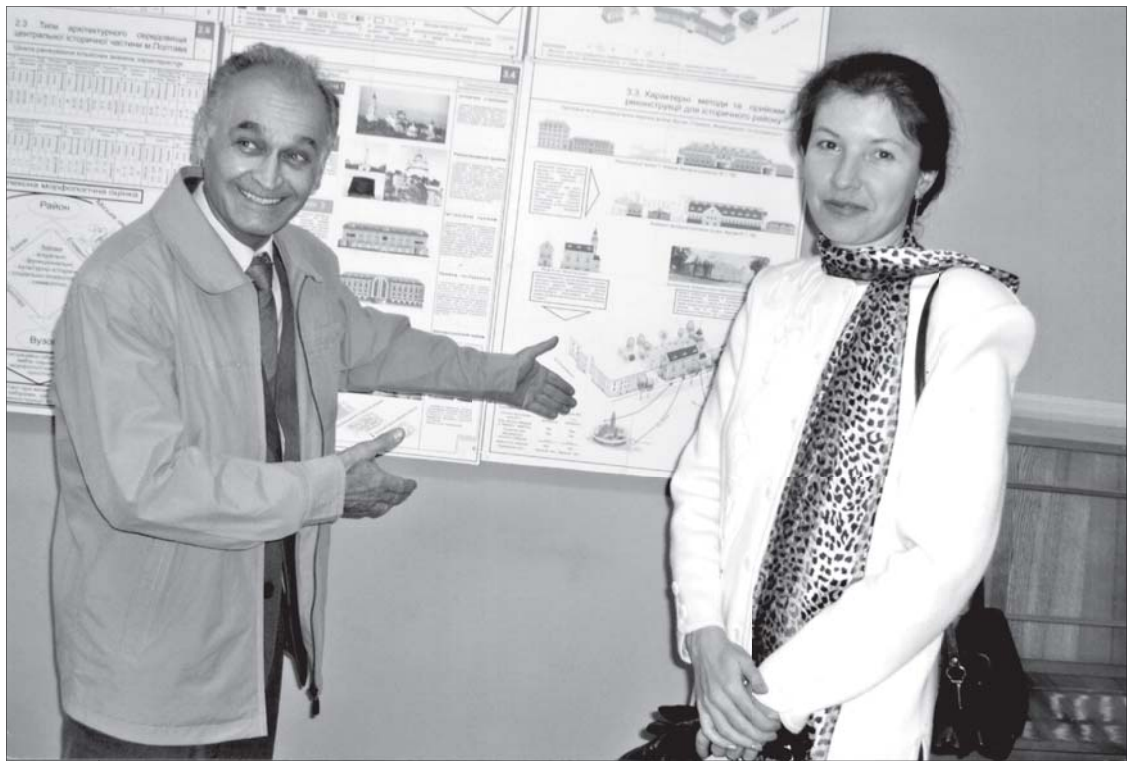
Зізнаюся, дуже хотілося б мені як архітектору поговорити з отими старими будівничими. Своєю, як кажуть, професійною мовою. Може, й випитав би щось цікавеньке. На жаль, розмова ця неможлива. Не знаємо ми ані проєктантів храму, ані тих, хто його зводив. Документів не залишилося.

Втім, є у мене деякі припущення стосовно історії спорудження Троїцького храму. У середині й другій половині дев'ятнадцятого століття Церква користувалася типовими (або, як тоді казали, випробуваними) проєктами. Їх розробляли у столиці — Петербурзі, а потім розповсюджували по всій країні через єпархії. Тож не зважаючи на те, в якому куточку імперії передбачалося будувати церкву — наприклад, під Гадячем, зразки були у наявності.

Оксана Белявська: Тільки нехай наші читачі не подумают, що провінційні будівничі сліпо копіювали столичні проєкти. Адже хто, врешті, мав усю цю роботу виконувати, на чий плечач була відповідальність? Звісно ж, місцеві майстри, що жили у певних умовах з певними статками... На що реально вони могли розраховувати? На власні сили, допомогу меценатів (у Вельбівці такі теж були) і на поміч Божу.

Ось церква у селі. Ззовні простий храм. Навією думки про казку, дитинство. Біленькі віконні рами у бічних прибудовах нагадують застену веранду у бабусиному домі, де хочеться сховатися від літнього дощу... Простий храм. Але наскільки грамотно його споруджено! До уваги було взято не лише чисель готове рішення. Будівничі врахували особливості навколишньої природи, клімат, якість ґрунтів, і, звісно ж, вподобання місцевих мешканців. Які ці умови у нинішньому і тодішньому Гадяцькому районі? Лісиста місцевість, неподалік — річка Псел, пісок під ногами... У випадку з Троїцьким храмом можна відсоотівити на вісімдесят передбачити, що найкращим варіантом втілення типового проєкту буде будівля з дерева — сосни.

Георгій Негай: Мурований храм, звісно, стійкіший і вигляд має величніший. Але здійснити цю мрію в умовах невеликого села, як кажуть, собі дорожче. Для початку слід було б... невеличкий цегляний заводик звести. А глина для цегли — привозна, а вапно для розчину — привозне... До того ж, зважає, за тодішньою



Полтавські архітектори Георгій Негай і Оксана Белявська.

технологією, щоб із вапна зробити розчин, потрібно було обпалити це вапно, викопати глибокіями (у піску!), завантажити його туди, залити водою. Далі років 10-15 оцей вміст повинен гаситися, допоки не перетвориться у пластичну сметаноподібну масу. І це лише підготовка до будівництва! Дороге задоволення для маленької Вельбівки, чи не так?

Дерев'яний же храм зовсім інша справа. І не лише тому, що ліс навколо. Природні багатства призвичаїли людей до вправної роботи з деревиною. Існувала традиція з діда-прадіда — володіти сокирою, теслярувати. Отож сміливо можна було наймати робітників на будівництво, не полишаючи села.

Оксана Белявська: Це що стосується місцевих. Але є припущення, що у спорудженні Троїцької церкви брали участь не лише українські майстри. Що вам нагадує дерев'яне мереживо, яким прикрашені фронтони храму? Мені особисто — оздоблення житлових будівель Північної Росії. Тонкий орнамент наносився на дошку,

а потім випилювався лобзиком. Виходив малюнок дуже схожий на вишивку або жіночі прикраси. Такий вид різьблення називається пропиловочним. Чи було це передбачено типовим проєктом? Звісно ж, ні. Чи прикрасив цей візерунок будівлю? Без сумніву, так.

Георгій Негай: Дивує те, з якою делікатністю використані ці способи декорування, як вміло вони поєднані із загальним виглядом церковної будівлі. І це при тому, що храм у Вельбівці не є взірцем чистого архітектурного стилю. Що ми тут бачимо? Передусім відгомін класицизму. Стрункі, навіяні античністю форми відомі багатьом полтавцям. Варто лише згадати ансамбль Круглої Площі у центрі нашого міста. Щоправда, у середині й другій половині дев'ятнадцятого століття (коли будувалася церква у Вельбівці) цей стиль уже відходив у минуле. Але його охоче використовували у провінції. Причому не лише у кам'яному, але й у дерев'яному будівництві. Троїцька церква у Вельбівці — приклад такого рішення.

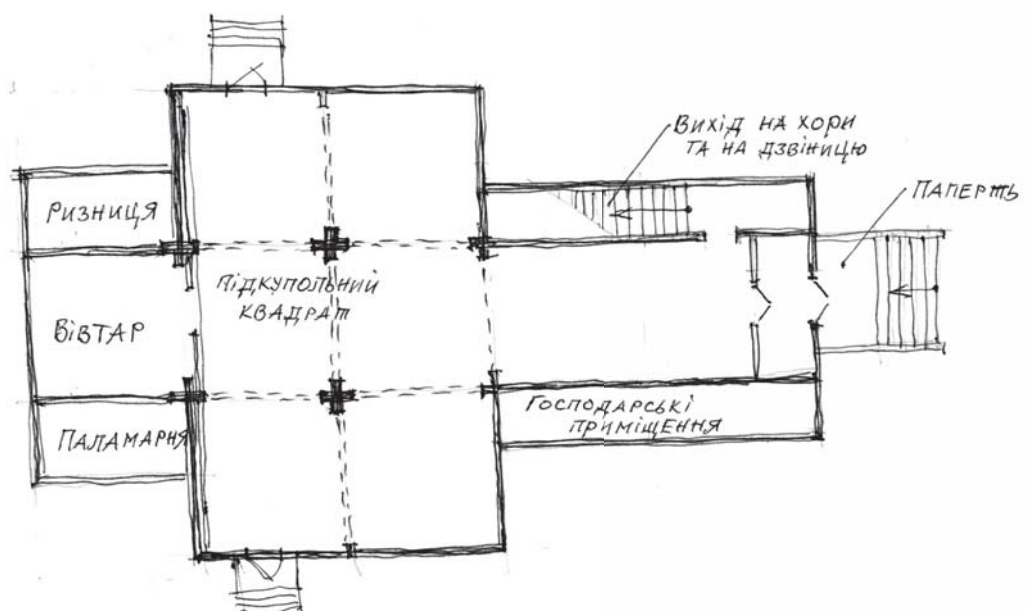
Форми цього храму, його дзвіниці, центральної бані, купола — усе це характерно саме для класицизму. Обов'язково — пілястри з капітелями. Тільки не муровані, а дерев'яні.

Оксана Белявська: Але не забуваймо: Свято-Троїцька церква будувалася на українських землях. Цілком законно, що в її архітектурному рішенні мали відбитися і місцеві традиції дерев'яного зодчества. В обличчі храму про них нагадує, наприклад, ярусна побудова. Увесь об'єм ніби розділений смужками-карнизами на декілька сполучених між собою частин. Ми бачимо чітко розмежовані: центральне приміщення, шатровий дах над ним, нарешті, баньку з куполом, що і завершує абрис храму.

До речі, шатрова форма з невеликим куполом і хрестом зверху — не примхлива фантазія зодчих. Це виразний символ. Іззовні він нагадує нам полум'я свічки. Власне, це є втіленням людської душі, що прагне бути з Богом.

Ну, а повертаючись до українських архітектурних традицій,

ПЛАН ЦЕРКВИ (ЕСКІЗ)





Вельбівський Свято-Троїцький храм і його елементи.



Софію Київську. Величний храм, видатна пам'ятка. Потрапляючи до нього, людина відчуває себе маленькою і слабкою, ніби губиться під поглядом Божим. Таким замислили собор його творці. Духовна вертикаль, співвідношення Небесного і земного у Софії вочевидь спрямована згори до низу. І цей напрям домінує.

Невелику дерев'яну церкву у Вельбівці важко зіставляти з монументальним собором у центрі Києва. Але вона так само служить Богові і людям. І за покликанням своїм, як і за устроєм, аніскільки не суперечить Євангельським настановам.

А до речі, згадайте, в яких умовах, за Священним Писанням, проповідував Сам Христос, ким були його слухачі і співрозмовники? Прості трудящі люди здебільшого. Слово Боже для них було у новинку і разом із тим таке доступне і сердечне. Маленький дерев'яний храм у Вельбівці, як на мене, втілює саме цей вимір Богоспілкування.

Демократичність храмового простору забезпечується простотою побудови і камерністю внутрішнього середовища. Мимоволі уявляєш тут самого Христа, що в оточенні простих

зауважу, що найбільшого розвитку вони досягли у XVII–XVIII століттях, коли складався і міцнів стиль бароко. У нашому краї і досі височать величні муровані церкви, збудовані у ті часи: собори Хрестовоздвиженського і Мгарського монастирів, Свято-Преображенський храм у Великих Сорочинцях. Одним з їх витоків була дерев'яна народна архітектура. І ось, пройшовши крізь століття, ця традиція втілюється знову в нових рішеннях і формах, нагадала про себе вже у дев'ятнадцятому столітті.

Приїждить на місце майбутнього будівництва японський архітектор і живе там півроку. Питається, навіщо так довго? Не поспішайте глузувати чи засуджувати. Він вживається у середовище, осягає його. Бо знає, доля будівлі — це і доля вітрів, і доля злив, і доля каміння у горах навколо. Усі ці стихії співіснують із будинком, що має постати тут. Архітектор прагне згармонізувати людське начало з природним.

Георгій Негай: Ось на початку нашої розмови ми згадали

трудоарів розповідає нову причу.

Оксана Белявська: Тут і різьблений візерунок теж не лише для прикраси. Російські майстри, що, вірогідно, теж працювали на будівництві церкви, оздобивши входи дерев'яним мереживом, додали споруді хатнього затишку. Бо саме у такий спосіб декоровано безліч старих будинків на Півночі Росії. Тож коли говорять, що храм — то Дім Божий, це не метафора. Це справді Дім, і справді Божий.

Свято-Троїцька церква в архітектурному відношенні не бездоганна. Зате вона ідеальна для людей — у міру компактна, гармонійна у членуваннях, стримана у декорі і настільки ладненька, що викликає радісне милування.

А все тому, що у самому її устрої читається величезний досвід храмового будівництва, він забезпечує оте гарне враження: кубовидна будівля, одноканна (тобто з однією главою), з вітарем на сході і бабинцем (або передпокоєм) на заході. Над притвором зведено дзвіницю, в якій влаштований підйом до дзвонів і вихід на хори (тут вони ніби входять у головний об'єм будівлі — підкупольний квадрат). Якщо прокреслити умовні вісі крізь увесь простір споруди, саме тут буде їх перетин. Над ним — склепіння із живописним зображенням Святої Трійці.

Георгій Негай: Церква, храм, дерев'яна споруда... А я скажу: «Зруб». Від слова — «рубати». Бо саме у такий спосіб з деревини і зводилися культові будівлі. Ось і Троїцька церква — п'ятизрубна. Тобто складається з п'яти камер. Зазвичай стінами для них слугували горизонтально покладені і з'єднані колоди. Так у старовину будували і в Росії, і, наприклад, на Заході України. У вельбівських майстрів, як ми переконалися, був інший підхід. Стіни тутешньої церкви складені не з колод, а з обтесаних дерев'яних пластин. Уявляєте собі, з якою вправністю місцеві теслярі володіли сокирою! Це ж треба дерево з усіх боків рівненько-рівненько обтесати. Інакше як уже готові пластини припасувати одну до одної? І все ж як би майстерно не працювали теслярі, добитися ідеально гладкої поверхні не вдавалося. Деревина залишалася шершавою. «Не дуже гарна ситуація,» — погодяться зі мною знавці теслярського

ремесла. Шершава деревина скоріше псується. Майстри, що зводили Троїцьку церкву, потурбувалися про те, аби зменшити ризики. Вони зробили те, що підказав їм давнішній досвід.

З найвіддаленіших часів традиційно в українському дерев'яному зодстві використовували зовнішнє покриття будівлі: вертикально обшивали її дошками. Між пластинами всередині і дошками іззовні залишався невеликий проміжок для провітрювання. Деревина не гнила, в ній не заводився грибок. У цьому, я думаю, один із секретів довголіття Свято-Троїцького храму.

Оксана Белявська: Архітектори дев'ятнадцятого століття були справжніми професіоналами. Починали не з креслень, а з вибору місця для церкви. Вона мала стояти на підвищенні, усім своїм виглядом підкреслюючи і завершуючи природну висоту. Навіщо? По-перше, щоб відчутно була наближеність до Неба, тобто до світу горнього. По-друге, щоб візуальний образ цього устремління могли спостерігати люди з усієї округи.

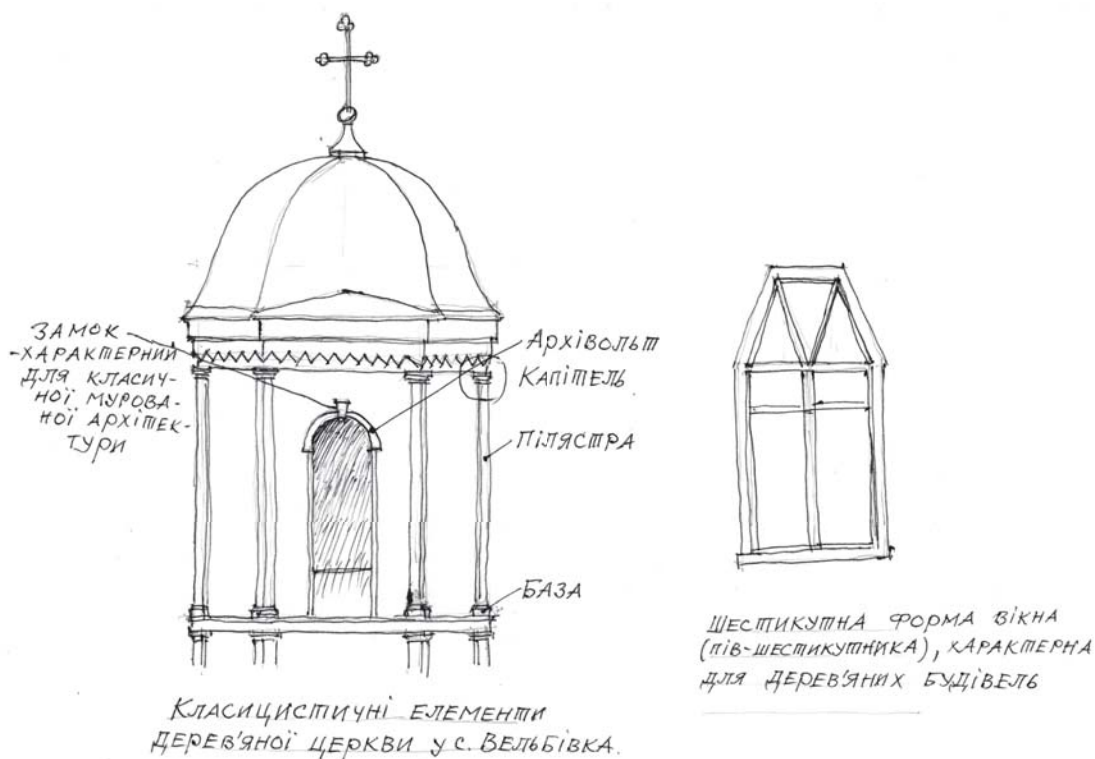
Місце для Троїцької церкви, гадаю, обиралося саме за таким принципом. Серед лісу, на узгір'ю, храм Божий осягає собою усе село. Мимоволі відсторонюєшся від логічного аналізу і відчуваєш потребу у душевному спокої, якого так не вистачає у місті.

Георгій Негай: Підвищене місцезнаходження — це одне. З практичного боку, потрібно було заздалегідь визначити й панівні напрями руху повітря навколо майбутнього храму, їх інтенсивність. Для дерев'яного зодства це мало особливе значення. Йшлося про майбутню долю церкви, її довголіття. Є вітер — є й природне провітрювання деревини.

Тож подяки за Троїцьку церкву, за те, що вона і досі міцна та приваблива, заслуговують і архітектори, і майстри, і прості прихожани, що опікувалися станом Дому Божого впродовж стількох років! Шана їм!

Прямо навпроти Свято-Троїцької церкви на електростовпі звили своє гніздо лелеки. Так і живуть — ніби при храмі. Клопочуться від весни до осені, пташенят виводять. Їм подобається це місце. Люди кажуть: «Намолене».

Матеріал підготувала Людмила Нестуля.





Продолжение. Начало в №6, 7.

Терпеливо, в послушании перенес белорусские испытания, Арсений отправился в Петербург и там 28 января 1733 года получил назначение в родную для него Переяславскую епархию. Указ «о переведении из Могилева в Переяслав епископа Арсения Берло» помечен датой 26 февраля 1733 года. В нем сказано: «...по именному указу Императорского величества велено Могилевского епископа Арсения Берло перевести в Переяславскую епархию». В указе Консистории об этом переводе прибавлено: «чтобы ему, как пастырю своему, все оказывали полное послушание». Но Арсений еще более полугода, по настоянию императрицы, оставался в столице. За это время он станет знаком многим придворным, и этот факт сыграет важную роль для его викарной епархии в самом ближайшем будущем. В первый же год вступления в управление Переяславской епархией епископ Арсений позаботился о том, чтобы упрочить независимость Переяславских епископов от Киевских архиепископов: до этого времени Переяславские Преосвященные считались коадьюторами Киевских митрополитов. Но с 1722 года, со времени посвящения Варлаама Ванатовича в архиепископы, митрополитов в Киеве не поставляли, и преемник Ванатовича, Рафаил Заборовский, был также архиепископом. Пользуясь этим, Арсений обратился в Синод с просьбой освободить его от зависимости по отношению к Киевскому архиерею и предоставить Переяславским епископам те же права, какими пользуются соседние епископы — Черниговские. Просьба Арсения была уважена: 31 августа 1733 года Синод предоставил епископам Переяславским самостоятельное, независимое ни от какой другой власти, кроме синодальной, положение; этим же указом Синода прибавлено к титулу епископов «Переяславских» еще наименование «Бориспольские».

Епископу Арсению показалось, что после перенесенных им гонений на белорусской земле и юридической свободы новой епархии он может заняться внутренними церковными делами, но в Петербурге, по-видимому, не забывали о нем. В 1735 году указом императрицы Анны Иоанновны епископ Арсений был назначен к перемещению в Белгородскую епархию; однако этому перемещению помешала болезнь епископа Арсения: он сильно вывихнул себе правую ногу, о чем и уведомил Синод, прося уволить его по болезни от перемещения. Узнав о назначении епископа Арсения в Белгород, управители Белгородского архиерейского дома отправили 4 ноября 1735 года в Переяслав к

Человек за буквой: жизненный путь основателя Полтавской семинарии

епископу копейста Ивана Попова с приветственным письмом следующего содержания: «Светлый в Боге, Великий господин преосвященнейший Арсений, епископ Белгородский и Обоянский, наш в Духе Святом милостиво-надежнейший Отче и Архипастырь! Получив 31 октября сего года Ея Императорского Величества из Святейшого Правительствующего Синода мы, нижайшие Вашего Архипастырства слуги, указ, нечаянную сподобились ощутить сердца наши пронзающую радость, когда через столь долгое время бывше в скорбном житии без пастыря, но по тому Ея милостивейшему указу ныне имеем Ваше Преосвященство нам усердного Отца и Архипастыря...». В ответ на это приветствие Преосвященный Арсений из Киева 16 ноября 1785 года написал: «Пречестнейшие отцы управители дома архиерейского Белгородского! Писание пречестностей Ваших, нарочным из Белгорода отправленное, сего ноября 14-го дня я получил, которым по силе полученного Ея Императорского Величества из Святейшого Правительствующего Синода указа, изволили Пречестность Ваша приветствовать меня епархией Белгородской, за которое восписанное благосклонное приветствие Вашим пречестностям премного благодарствую! Сообщаю, что и я сего же ноября 11-го дня получил всемилостивейший... указ отправиться мне из Переяславской в Белгородскую епархию, и потому рад бы я со всем моим усердием по должности моей исполнение учинить, только вот Всемилоостивый Бог еще в прошлом месяце мае посетил меня несчастным случаем, от которого до сего времени премного страдаю и от болезни весь изнемогаю, и наступать на ногу не могу, разве на костылях, и то лишь насилу келью возмогу перейти, и быть мне здоровым на будущее и свободное ходить ногами мало имею надежды. Об этом несчастном случае Святейшему Правительствующему Синоду донесением уведомить не замедлю. Поведав все положение вещей, желаю Пречестностям Вашим здоровья, долголетия и всякого благополучного поведения, и прошу святых молитв». Священный Синод, получив уведомление епископа Арсения о его болезни с просьбой избавить его от перемещения, доложил об этом императрице, и 3 января 1736 года последовало повеление: «Посвятить во епископа Белгородского архимандрита Александро-Невского монастыря Петра, а епископа Арсения оставить в Переяславской епархии».



Тарас Шевченко «Вознесенский собор в Переяславе». 1845 год.

Мы знаем, что болезнь может дарить человеку различные плоды. Чье-то сердце она делает жестким, если он мыслит боль как исключительно незаслуженное наказание, а в ком-то покой болезни, когда не можешь работать физически, рождает благие идеи и после выздоровления вдохновляет на их реализацию. Епископ Арсений принадлежал ко вторым. Подобно его учителю и старшему другу епископу Феофану Прокоповичу, он понимал важность образования, и его не удовлетворяло, что его же соотечественники могут обучаться только в центре Украины или же за границей; последнее образование, как, собственно, и киевское, могли позволить себе только богатые люди. Поэтому, оправившись от болезни, он энергично принялся за устройство в Переяславе училища, равнявшегося по курсу преподавания семинарии конца XIX века. Начало было положено в 1737 году со сбора точных сведений о числе священнических и причетнических детей Переяславской епархии, обучающихся в Киевской академии. Епископ Арсений понимал, что эти настоящие студенты смогут не только гармонично влиться в новооткрытую Духовную школу и обеспечить 2–4-е классы семинарии воспитанниками, но и перенесут сюда традиции родной ему Киево-Могилянской академии. В следующем году, как будто в невидимую поддержку началам Арсения, был получен указ императрицы Анны Иоанновны об «учреждении во всех епархиях и в пристойных местах училищ, по Духовному Регламенту, для обучения в них детей священного чина и церковного причта славяно-латинской грамоте, а после и грамматике, риторике и другим высшим наукам».

По получении этого указа епископ Арсений стал заботиться о постройке здания для Духовного училища. Место было выбрано в ограде архиерейского Вознесенского монастыря. По просьбе Переяславского Преосвященного, настоятель Киево-Печерской лавры Иларион Негребецкий пожертвовал на постройку дома четыре хаты, стоявшие вблизи Переяслава. Для перевозки этих домов потребовалось пятьдесят одноконных подвод. Заботясь о доставке строительных материалов, в июне 1738 года епископ Арсений написал золотоношскому благочинному протоиерею: «Намерены мы этим летом, при нашем доме, устроить училище, на которое по нашей просьбе отец Иларион Негребецкий, Киево-Печерской лавры архимандрит с братией, соблаговолил подарить четыре хаты, за

рекою (Трубежем) стоящие, эти то хаты и нужно вскорости в центр епархии нашей доставить. Мы посчитали, что нужно для этого коло 50 одноконных подвод. По изданному нами распоряжению, с благочиния золотоношского изволь, всечестность твоя, пятнадцать одноконных подвод прислать в управление 10 июля; подводы же собирай непременно без обид для священников, по справедливости: один священник пусть даст воз, другой — лошадь, а с третьего — человек для управления подвой. И обязательно смотри, чтобы отнеслись к этому серьезно, чтобы возы были исправные и кони хорошие, поскольку то, о чем я прошу, — общая забота и потребность, а не моя персональная архиерейская прихоть; еще раз подчеркиваю — со всего общества вспомоществование к устройству указанных школ должно быть. В училище же, если даст Бог его устроить, священнические и причетнические дети духовное образование получать будут, что будет и к прославлению имени Божьего и пользе Отечества».

Хаты были перевезены в середине июля, и сразу началась постройка училищного здания. В июле 1738 года во все духовные управления Переяславской епархии уже был разослан следующий приказ: «По благословению великаго господина, Преосвященнейшаго Арсения Берло, Божией милостью православнаго епископа Переяславскаго и Бориспольскаго, из духовной консистории и кафедры Переяславской всечестным протоиереям... предлагается... избрав в самое ближайшее время священнических сынов искусных и способных к наукам латинским, прислать их в новостроющееся здание при архиерейском доме к 1 июля сего 1738 года. Прислать непременно, боясь за небрежение к этому делу архиерейского гнева и наказания. Детей же (расписав их имена, и возраст и отчества), для командировки в Управление, выбирать таких, дабы они были обучены псалтири, хотя бы немного умели писать, и умели читать по-славянски; присылать как священнических сынов, так и причетнических». Но открыть училище 1 июля, как предполагал епископ, не удалось, так как постройка здания была окончена только в сентябре. Поэтому уже 22 сентября епископ Арсений разослал по протопопам указ, которым извещал духовенство, что училищное здание сооружено, но нужно еще «внутри его вычистить, землю разровнять, стены и потолки глиной поштукатурить, да и прочее, что необходимость укажет, доделать». Открытие училища было отложено на октябрь того же года, как видно из указа епископа Арсения золотоношскому благочинному от 11 сентября: «В новосооруженном при доме нашем архиерейском училище в этом году должно начаться обучение — фары и ивфамы, грамматика, синтаксисы, поэтики, риторика, для преподавания которых уже и учителя найдены... А если даст Бог, то ко 2-му октября священникам и причетникам нужно прислать сынов своих в епархиальное Переяславское управление. В случае отказа от получения образования, священников ожидает непоблажный штраф и наказание».

Архимандрит
Вениамин (Погребной),
вице-ректор Полтавской
Миссионерской
Духовной семинарии.
Продолжение следует.



Продолжение. Начало в №5–7.

Между тем в 9 часов вечера прибыл из Харькова курьерским поездом на станцию Полтава Его Высокопреосвященство Арсений, Архиепископ Харьковский и Ахтырский, по назначению Св. Синода имевший совершить погребение усопшего Владыки. К приходу поезда для встречи Его Высокопреосвященства на станцию прибыли: Преосвященнейший Епископ Гedeон, г. начальник губернии князь Н. П. Урусов, ректор семинарии архимандрит Гавриил, инспектор семинарии В. С. Ильинский, член консистории протоиерей Н. Уралов, градский благочинный протоиерей Василий Глинский, ключарь собора священник Вл. Щитинский, секретарь консистории И. Н. Бариллов и Полтавский полициймейстер А. О. д'Айстеттен. По остановке поезда собравшиеся к встрече вошли в вагон-салон, где и представились Его Высокопреосвященству.

Через несколько минут Владыка вышел из вагона и среди воцарившейся тишины преподал всем ожидавшим его выхода архипастырское благословение, сказав: «Благословляю Вас, народ православный. Давно собирался я посетить Преосвященного Илариона, но никак не мог, и вот, теперь пришлось мне посетить при очень печальных обстоятельствах, — на то воля Господня». За тем Его Высокопреосвященство в сопровождении встречавших его лиц отбыл в архиерейский дом в приготовленные ему покои, в которых собрались для встречи высокого гостя: архимандрит Феодосий, члены консистории: кафедральный протоиерей Ф. Лазурский, протоиерей И. Галабутский, М. Тимошевский, смотритель училища протоиерей Лисовский, прибывший раньше из Харькова протоиерей И. Пичета, секретарь при архиерее А. Г. Житецкий и регент архиерейского хора священник Г. Горянов.

Вторично благословив всех, маститый Архиепископ, распрощавшись о перенесении гроба почившего Владыки в Собор, сделал распоряжения относительно предстоявшего на следующий день Богослужения и чина отпевания.

На утро 21 января в 6 часов в кафедральном соборе совершена была ранняя заупокойная литургия 5 священниками, прибывшими из уездов, при двух диаконах, и панихида у гроба почившего, а затем в 8 часов 20 минут начался благовест к поздней литургии. С раннего утра соборная площадь была запружена народом в ожидании Богослужения. Ровно в 8 ½ часов прибыл в кафедральный собор Преосвященнейший Епископ Гedeон, а чрез 10 минут и Высокопреосвященнейший Арсений. По входе в храм Высокопреосвященный поклонился праху усопшего Владыки Илариона и по прочтении входных молитв облачился на середине храма. Чрез некоторое время началась заупокойная литургия, совершенная Высокопреосвященным Арсением и Преосвященным Гedeоном в сослужении

Последние дни, кончина и погребение в Бозе почившего Преосвященного Илариона, Епископа Полтавского и Переяславского

ректора семинарии архимандрита Гавриила, архимандритов: Феодосия, Тихона и Вонифатия, протоиереев: Ф. Лазурского, И. Пичеты, Н. Уралова, И. Галабутского, И. Ольшевского, Д. Щедродарова, ключаря Харьковского кафедрального Собора священника Гр. Виноградова, и соборного священника П. Тарасевича. Среди полного Собора молящихся присутствовали: г. начальник губернии князь Н. П. Урусов с супругою, губернский предводитель дворянства С. Е. Бразоль, г. вице-губернатор И. С. Фонвизин, городской голова В. П. Трегубов, директор кадетского корпуса г. А. П. Потоцкий, управляющий акцизными сборами А. Д. Джежелей, Миргородский предводитель дворянства М. К. Коченевский, начальник почтово-телеграфного округа Н. Ф. Герасименко, директор гимназии Зеленецкий, директор реального училища И. Ф. Дзюбенко-Дзюблевский; начальники воинских частей и гг. офицеры местных полков, ученики и ученицы церковно-приходских школ, воспитанники и воспитанницы всех духовно-учебных заведений со своими преподавателями, игумении Козельщанского монастыря Олимпиада и Красногорского монастыря Нонна, прибывшие градские и уездные отцы благочинные.

На литургии, по причастном стихе протоиереем Гр. Лисовским было произнесено следующее слово, посвященное памяти почившего Архиепископа Владыки Илариона.

«И умре Авраам в старости добрей, Старец исполнен дней, и приложися к людям своим (Быт. 25, 8). Так сказано в священной книге Бытия о смерти родоначальника Израильского народа, ветхозаветного патриарха Авраама, прожившего на земле сто семьдесят пять лет. В наше время люди не доживают такого преклонного возраста и весьма немногие едва доживают до половины этого предела человеческой жизни. По словам царя и пророка Давида, жизни лет наших — семьдесят, а при большей крепости восемьдесят лет (Пс. 89, 10). Но и такого уменьшенного долголетия достигают редкие, им отмечаются только особенные Божии избранники, видимые носители благословения Божия. Это незаурядные люди: их жизнь богата опытом, их деятельность полна высокой мудрости и назидательна добрыми примерами.

В Бозе почивший наш Архиепископ, Преосвященнейший Епископ Иларион, достигший по нынешнему времени высшего предела долголетия — восьмидесяти лет, несомненно принадлежит к числу таких особенных Божиих избранников и носителей благословения Божия. Он — старейший из современных иерархов русской церкви. Это — поистине древний патриарх, хранитель священных преданий старины глубокой. Не здесь и не там давать подробное разъяснение, а тем более оценку его архипастырского служения, личных качеств его ума и сердца. Нам желательно только слегка приподнять покров с его живого лица, чтобы светом от его святительского образа осветить пути нашей жизни и живым примером указать, чему нам следовать и от чего уклоняться. Прости нам, Святитель Божий, такое дерзновенное желание и благослови, Преосвященный Владыко, изыти на ниву

духовного сеяния, которую почти двадцать лет ты возделывал.

В церковном проповедничестве нашего почившего Архиепископа мы, пастыри, получали практические уроки как наилучше вести это дело, чтобы оно было живым и животворным, чтобы состояло, по заповеди апостольской, не в убедительных словах человеческой мудрости, но в явлении духа и силы (1Кор. 2, 4). Чуждое искусственного построения слово его отличалось простотой и доступностью, понятно было для всякого и всякого интересно. Оно всегда касалось тех или других случаев текущей действительной жизни и неотразимо действовало на сердца слушателей, покаяя строптивый ум в послушание веры. Оттого поучения его выслушивались до конца, слушатели нередко стояли с слезами на глазах, а в голосе проповедника звучали плачевные тоны: то слышалась отеческая скорбь о множестве прегрешений духовных чад.

Не меньшей силой обнаруживалась учительность его о церковной молитве, о богослужении. Сослужившим ему пастырям близко известны и никогда не будут забыты те высокотрогательные моменты в церковных священнодействиях, когда прочувствованным голосом и другими внешними благоговейными выражениями обнаруживалось возвышенное настроение его духа, несомненно тем же отзывавшееся в душах всех, молившихся с ним. Достоинство удивления, а вместе и в высокой степени поучительно для нынешнего времени и нынешних людей то обстоятельство, что никакая немощь телесная, кроме, разумеется, ора болезненного, не могла удержать Архиепископа от принятого намерения совершать церковную службу. В богослужении, по собственным его словам, заключалось для него не одно духовное утешение, но нередко и телесное врачевание и подкрепление падающих сил. Близким к нему лицам известно достаточно случаев, когда Владыка наш начинал богослужение больным и немощным, а оканчивал добрым и здоровым, — первые возгласения делал хриплым и тихим голосом, последние же совершенно чистым и громким.

Не менее поучительна плодотворная, неусыпная и неподражаемая деятельность его в насаждении и утверждении просвещения в Полтавской пастве чрез посредство церковно-приходских школ. Любовь к учащимся в этих школах детства выражалась у него в таком сердечном с ними обращении, в таких отеческих ласках, что казалось, все они родные и близкие ему. Женские церковные школы в епархии исключительно обязаны ему своим существованием и процветанием. Вообще, образование женщины-христианки он ставил в ряду важнейших нужд народного просвещения. От просвещенной в христианском духе женщины он ожидал благословенной, христиански настроенной семьи, а далее — полезных граждан, преданных сынов церкви и отечества, верных слуг Царя Православного. Полезная деятельность почившего Архиепископа в этом отношении была замечена с высоты царского престола и достойно оценена благоволительным вниманием Государя Императора.

Собственно епархиальная деятельность почившего Владыки главным образом была направлена к усилению пастырского служения со стороны духовно-нравственного влияния на паству. Здесь ничто не было забыто, и уставное совершение служб церковных, а в особенности святых таинств, и церковная и внецерковная проповедь, и внутреннее и внешнее благолепие храмов. Разширение и благоустройство кафедрального Собора, исполненное по мысли и при ближайшем руководстве почившего Архиепископа служит очевидным подтверждением этого. Много потребовалось бы времени на одно простое перечисление мероприятий, предпринятых на пользу Полтавской паствы в Бозе почившим Преосвященным Архиепископом ее. Довольно сказать, что они обнимали все стороны жизни пастырей и пасомых, касались их нужд духовных и отчасти материальных. При нем и по его мудрым указаниям открыты многочисленные церковные братства, помогающие своими средствами нуждам церкви, школ и прихожанам, — открыт епархиальный церковно-свечной завод, ради упорядочения церковного хозяйства и сбережения церковного имущества, положено прочное начало к облегчению горького положения сиротствующих в духовенстве и лиц, оставивших службу по старости или болезни.

Такое разностороннее и многоплодное служение почившего Владыки нашего расположило к нему сердца всех сословий его многочисленной паствы, что выражалось много раз, и в различное время, с особенною же силою обнаружилось в последние дни жизни — в дни предсмертных тяжких болезненных страданий. О здравии его молились не одни христиане, но и иноверцы. И какою радостью сияло его лицо, когда он услышал об этом, — когда ему сообщили, что в один из таких печальных дней все дети, учащиеся в духовно-учебных заведениях и церковных школах города Полтавы, вознесли Господу свои горячие молитвы о даровании здравия болящему Владыке!

Нам живо припоминается, как, при первой встрече с представителями своей паствы, Преосвященнейший Епископ Иларион выразил желание, чтоб Полтавская паства полюбила и его так, как возлюбила его предшественника по епископской кафедре, ныне в Бозе почивающего Архиепископа Иоанна. Желание Владыки сбылось. Вчерашний, сегодняшний и предыдущие дни громко говорят, что паства крепко возлюбила своего Архиепископа и горько оплакивает кончину его.

Соединимся, братие, как члены одной христианской семьи в молитве о почившем нашем отце и Архиепископе. Скорбящие да ищут утешения в молитве. Все купно да взывают едиными усты и единым сердцем ко Господу: «Упокой, Господи, душу усопшего раба Твоего, Преосвященнейшего Епископа Илариона! Аминь».

Священник В. Щ.
«Полтавские епархиальные ведомости», февраль 1904 г., №4, часть неофициальная.
Материал печатается с сохранением орфографии первоисточника.
Продолжение следует.

Протоиерей Сергей Четвериков

Молдавский старец Паисий Величковский

Его жизнь, учение и влияние на православное монашество



Продолжение.

Начало в №12 (2012) – 4, 7, 9, 11, 12(2013), 1–12 (2014), 1, 2, 5, 6, 7 (2015).

Также и святой Симеон Солунский заповедует и совету и архиереям, и священникам, и монахам, и мирянам на всякое время и на всякий час произносить эту священную молитву и как бы дышать ею, ибо нет более крепкого оружия ни на земле, ни на небе, говорит он вместе со святым апостолом, как имя Иисуса Христа. Знай и то, добрый труженик этого священного делания, что не только в пустыне или в уединенном отшельничестве были учителя и многочисленные делатели этого священнодействия, но и в самых великих лаврах и даже в городах. Например, святейший патриарх Фотий, возведенный на патриаршество из сенаторского звания и не будучи монахом, уже на своем высоком посту обучился умному деланию и до такой степени преуспел в нем, что, по словам святого Симеона Солунского, лицо его сияло благодатью Святого Духа, как у второго Моисея. По словам того же святого Симеона, патриарх Фотий написал и замечательную книгу об умном делании. Он же говорит, что и святой Иоанн Златоуст, и святые Игнатий и Каллист, будучи патриархами того же Царьграда, написали свои книги об этом внутреннем делании. Итак, если ты, возражая против умной молитвы, скажешь, что ты не пустынножитель, чтобы тебе заниматься этим деланием, то тебя обличат патриарх Каллист, который обучился умному деланию, проходя поварскую службу в великой лавре Афонской, и патриарх Фотий, который, будучи уже патриархом, обучился искусству сердечного внимания. Если ты ленишься заниматься умным трезвением, ссылаясь на послушания, то ты особенно заслуживаешь порицания, ибо, по словам святого Григория Синаита, ни пустыня, ни уединение не бывают настолько полезны при этом делании, как разумное послушание. Если ты скажешь, что не имеешь учителя, который научил бы тебя этому деланию, Сам Господь повелевает тебе учиться из Священного Писания, говоря: «Испытайте Писания и в них обрящете живот вечный». Если ты смущаешься, не находя безмолвного места, тебя опровергает святой Петр Дамаскин, который говорит: «В том состоит начало спасения человека, чтобы оставить свои хотения и разумения и исполнять Божии хотения и разумения, и тогда во всем мире не найдется такой вещи или места, которые могли бы воспрепятствовать спасению». Если

тебя смущают слова святого Григория Синаита, много говорящего о прелести, бывающей при этом делании, то сам же этот святой отец и исправляет тебя, говоря: «Мы не должны ни бояться, ни сомневаться, призывая Бога. Ибо если некоторые и совратились, повредившись умом, знай, что они потерпели это от самочиния и высокоумия». Если же кто в повиновении с вопрошением и смиренномудрием ищет Бога, никогда не потерпит вреда благодати Христовой. Ибо праведно и непорочно живущему и избегающему самоугодия и высокоумия не может причинить зла, по словам святых отцов, весь бесовский полк, хотя бы и воздвиг на него бесчисленные искушения. Только самонадеянно, самосовестно поступавшие впадают в прелесть. Те же, кто, претворяясь о камень Священного Писания, из опасения прелести уклоняются от умного делания, превращают белое в черное и черное в белое. Ибо не для запрещения умного делания учат нас святые отцы о причинах бывающей прелести, но для предохранения нас от прелести. Как и святой Григорий Синаит, повелевая обучающимся молитве не бояться и не сомневаться, указывает и причины прелести: самочиние и высокоумие. Желая, чтобы мы не получили от них вреда, святые отцы повелевают изучать Священное Писание и им руководствоваться, имея брат брата добрым советником, по слову Петра Дамаскина. Если ты страшишься приступить к умному деланию из благоговения и в простоте сердца, и я вместе с тобою готов утешиться. Но не следует бояться пустых басней по пословице «Волка бояться — в лес не ходить». И Бога следует бояться, но не бежать от Него и не отрекаться от Него.

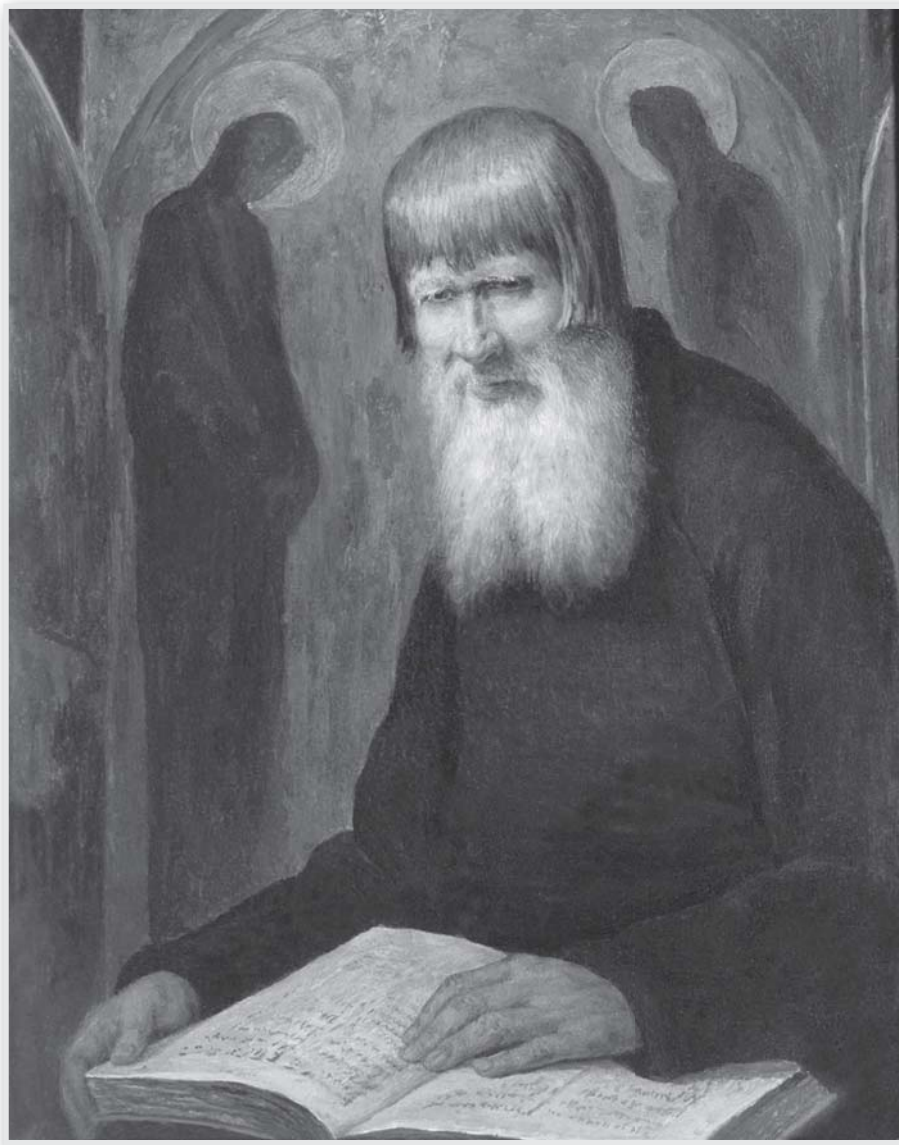
Немалым препятствием к деланию умной молитвы является для некоторых их телесная немощь. Не будучи в состоянии понести труды и посты, какие несли святые, они думают, что без этого им невозможно начать умное делание. Исправляя их ошибку, святой Василий Великий учит: «Воздержание определяется каждому по его телесной силе», и, я думаю, не безопасно, разрушив безмерным воздержанием силу тела, сделать его бездейственным и не способным к добрым делам. Если бы хорошо было для нас быть расслабленными телом и лежать как бы мертвыми, едва дышущими, то Бог таковыми бы нас и сотворил. Если же Он не сотворил нас такими, то согрешают те, кто прекрасное Божие создание не сохраняют таким, каким оно создано. Об одном только должен заботиться подвижник, не скрывается ли в душе его зло разлечения, не ослабело ли трезвение и усердное обращение мысли к Богу, не омрачилось ли в нем духовное освящение и от него происходящее просвещение души. Ибо, если все упомянутое доброе в нем возрастает, то не будет времени восстать в нем телесным страстям, когда душа его занята небесным и не оставляет телу времени для возбуждения страстей. При таком устроении души принимающий пищу ничем не различается от не принимающего. И он выполнил не только пост, но и совершенное неядение и имеет похвалу за свое особенное попечение о теле: ибо умеренное жительство не вызывает распаления похоти. Согласно с этим и святой Исаак говорит: «Если понудишь слабое тело выше силы его, двойное смущение наносишь душе». И

святой Иоанн Лествичник говорит: «Я видел эту враждебницу (утробу) упокояемой и бодрость уму подающей». И в другом месте: «Я видел ее, истаеваемую постом и возбуждающую похоть, дабы мы надеялись не на себя, а на Бога Живого». Так учит и история, которую вспоминает преподобный Никон: уже в наши времена был найден в пустыне один старец, который тридцать лет не видел ни одного человека, хлеба не ел, питаясь одними корнями, и он признался, что все эти годы он был борим блудным бесом. И отцы решили, что не гордость и не пища были причиной этой блудной брани, а то, что старец не был научен умному трезвению и противоборству вражьию прилогам. Поэтому и говорит святой Максим Исповедник: «Дай телу по силе его и весь твой подвиг обрати на умное делание». И святой Диадокх: «Пост имеет похвалу сам по себе, а не по Богу: его цель приводит желающих в целомудрие». И потому не подобает о нем высокоумствоваться подвижникам богочестия, но в вере Божией ожидать исхода нашего устроения. Ни в каком искусстве художники не судят по инструменту о результате работы, но ожидают окончания работы и по нему судят об искусстве. Имея такое установление о пище, не возлагая всю свою надежду на один пост, но в меру и по силе твоей постясь, стремись к умному деланию. Таким образом, ты и гордости можешь избежать, и не будешь гнушаться добрых Божиих творений, воздавая Богу за все хвалу.

Умная молитва есть могущественное оружие, которым подвижник побеждает невидимых врагов своих. Одни из святых отцов дают правила монашествующим вместе с деланием заповедей Христовых совершать продолжительное псалмопение, каноны и тропари. Другие отцы, изучив тончайшее

делание духовного разума, находят недостаточным для новоначальных пребывать в одном только телесном обучении, но, преподавая им вместе с исполнением заповедей Христовых умеренное пение и чтение, устанавливают, вместо длительного псалмопения и канонов, деланий умной молитвы, добавляя при этом, что если Дух Святой посетит действием сердечной молитвы, тогда, ни мало не сомневаясь, оставлять внешнее правило, ибо восполняет его внутренняя молитва. Третьи, имея большой опыт и познания житий и писаний святых, особенно же будучи просвещены действием и премудростью Святого Духа, устанавливают для новоначальных общее, а не частичное обучение деланию умной молитвы, разделяя его на два вида — делательную и зрительную. Эти отцы повелевают иметь всю заботу об умном делании, отдавая пению немного времени только в часы уныния, ибо, по их словам, церковные службы и песнопения преданы всем вообще христианам, а не тем, которые хотят безмолвствовать. Впрочем, и путем длительных псалмопений и чтением канонов и тропарей можно прийти в преуспевание, хотя и очень медленно и с большими трудностями; вторым же путем удобнее и легче, а третьим всего скорее, и при том с отрадою и частым присещением Святого Духа, утверждающим и успокаивающим сердце, особенно при усердном старании и добром желании. Поскольку святая умная молитва срастворяется с соблюдением заповедей Божиих и изгоняет бесов и страсти, постольку, наоборот, небрежающий о заповедях и не заботящийся об умной молитве, но занимающийся одним только пением бывает влачим страстями.

Продолжение следует.



При єпархіальному відділі благодійності та соціального служіння працює центр «Благо»

З благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, з 15 жовтня 2012 року при відділі благодійності та соціального служіння Полтавської єпархії Української Православної Церкви діє центр «Благо».

Основні напрямки діяльності:

збір пожертвувань — одягу, взуття, медикаментів, засобів гігієни тощо;
розподіл гуманітарної допомоги між категоріями громадян, яким потрібна допомога;
надання духовної підтримки;
інша допомога.

Пункти збору та розподілу гуманітарної допомоги організовані в храмі святих мучениць Віри, Надії, Любові та матері їхньої Софії (проспект Першотравневий, 23) й у Петропавлівському храмі (м. Полтава, мікрорайон Дублянщина, вул. Низова, 38).

Скриньки з анкетами «Потрібна допомога» та «Хочу допомогти» розміщені за адресами: храм святого апостола Андрія Первозваного (вул. Сінна, 3а); храм святих мучениць Віри, Надії, Любові та матері їхнього Софії (проспект Першотравневий, 23).

Увага! Центр «Благо» має потребу у волонтерах і благодійниках.

Контактні телефони:

(050) 259-40-83 (отець Андрій);
(099) 942-19-98 (Аліна);
(095) 156-62-98 (Ольга).

Богослужіння

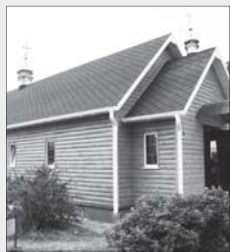
У храмі Всіх святих землі Полтавської

щосуботи звершується всеношна, яка починається о 17.00, щонеділі — Божественна Літургія о 8.00.

Крім того, відбуваються заняття, організовані при Серафимівському храмі: щосуботи о 13.00 — заняття дитячого хору, щонеділі о 16.00 — недільна дитяча школа, по закінченні вечірнього богослужіння о 18.00 у Серафимівському храмі — заняття для дорослих зі Святого Письма.

Храм знаходиться у цокольному приміщенні управління Полтавської єпархії за адресою: Полтава, вул. Героїв Сталінграда, 1-б.

У тимчасовому храмі, що на місці будівництва Андріївської церкви



З благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, у тимчасовому храмі на місці будівництва Свято-Андріївської церкви в Полтаві (вул. Сінна, 3-а) щоденно звершуються богослужіння добового кола: вечірнє богослужіння — о 18.00, Літургія — о 8.00. **Запрошуємо всіх бажаючих помолитися на місці будівництва нового православного храму.**



Запрошуємо на недільні та святкові богослужіння у храм Архистратига Михаїла у с. Щербанях

Всеношна — о 18.00.

Літургія — о 9.00.

Дістатися до храму можна маршрутним автобусом від зуп. «Центральний ринок» у Полтаві.

Зверніть увагу!

Православний магазин

Для вас широкий асортимент духовної літератури різних напрямків (Святе Письмо та тлумачення, життя та твори святих і подвижників благочестя, духовні поради, питання православної медицини, література для духовенства тощо). Ікони, утвар.

Чекаємо у Полтаві за адресами:
вул. Шевченка, 54, (2-й поверх)
з 8.00 до 16.00, крім понеділка.

Торговельний центр «Київ»
вул. Зіньківська, 6,
(3-й поверх, праве крило)
з 9.00 до 21.00
без перерви та вихідних.



З благословення
Високопреосвященнішого
Филипа, митрополита
Полтавського
і Миргородського



Проводяться духовно-просвітницькі лекції-бесіди з тем:

- ❖ Старий Завіт,
- ❖ Новий Завіт,
- ❖ Діяння та послання святих апостолів.

Лекції-бесіди проводять священнослужителі та миряни, які мають відповідну освіту.

Заняття відбуваються:

- щочетверга (для всіх бажаючих),
- щонеділі (молодіжне спрямування)

о 19.00 в цокольному приміщенні церковноприходського будинку при Свято-Макаріївському соборі за адресою: м. Полтава, вул. Лялі Убийвовк, 2.

Оформити передплату на «Відомості Полтавської єпархії» можна з будь-якого місяця в будь-якому відділенні «Укрпошти»:



ф. П - 1	Державний комітет зв'язку та інформації України											
	АБОНЕМЕНТ											
	на газету											
	01125											
Відомості Полтавської єпархії		Кількість комплектів		1								
на 2015 рік по місяцях												
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
Куди												
поштовий індекс												
адреса												
Кому												
ДОСТАВНА КАРТКА-ДОРУЧЕННЯ												
на газету												
01125												
Відомості Полтавської єпархії		Кількість комплектів		1								
Вартість	передплати											
	переадресування											
на 2015 рік по місяцях												
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
поштовий індекс						місто, село						
						область						
код вулиці						район						
буд.		корп.		кв.		вулиця						

До святинь храмів Полтави



Макаріївський кафедральний собор

(вул. Лялі Убийвовк, 2-а, тел. +38 (0532) 59-25-76)

Горбанівська ікона Божої Матері

(читання акафіста за вечірнім богослужінням у неділю о 17.00)

Ікона прмч. Макарія з часточкою мощей

(читання акафіста за вечірнім богослужінням у четвер о 17.00)

Хрестовоздвиженський монастир

(вул. Свердлова, 2-г, тел. +38 (0532) 56-14-68)

Мощі свт. Афанасія (Вольховського) і свт. Іларіона (Юшенова)

(молебень з читанням акафіста у суботу о 7.00)

Ікона Божої Матері «Оупованіє всѣхъ концѣхъ землѣ»

(читання акафіста за вечірнім богослужінням у неділю о 16.00)

Спаський храм

(вул. Жовтнева, 10, тел. +38 (05322) 2-86-29)

Ікона Божої Матері «Троєрѣцка»

(молебень з акафістом у неділю о 16.00)

Храм мученика Іоанна Воїна

(вул. Маршала Бірюзова, 64-б, тел. 65-70-07)

Ікона мч. Іоанна Воїна з часточкою мощей

(читання акафіста мч. Іоанну Воїну за вечірнім богослужінням у неділю о 17.00)

Ікона Божої Матері «Всещаріца»

(читання акафіста у вівторок о 9.30)

Ікона Божої Матері «Оутолї моѧ печѧли»

(читання акафіста в четвер о 9.30)

Андріївський храм

(вул. Сінна, 3-а, тел. 56-93-49)

Ікона мц. Наталії з часточкою мощей

(читання акафіста мчч. Адріану і Наталії за вечірнім богослужінням у неділю о 18.00)

Ікона Богородиці «Вѣспивѧемаѧ Чѧша»

(читання акафіста у вівторок о 9.30)

Свято-Троїцький храм

(вул. Свердлова, 2-г, тел. +38 (0532) 56-14-68)

Ікона «Сошіствіє Свѧтѧго Дѧха»

(молебень Святому Духу в среду о 12.00)

Ікона свт. Миколая Чудотворця з часточкою мощей

(молебень свт. Миколаю в четвер о 12.00)

Пантелеймонівський храм

(вул. Фрунзе, 64, тел. +38 (0532) 53-21-58)

Ікона вмч. Пантелеймона з часточкою мощей

(читання акафіста вмч. Пантелеймону у вівторок о 12.00)

Ікона свт. Миколая Чудотворця

(читання акафіста свт. Миколаю в четвер о 12.00)

Храм святих мучениць Віри, Надії, Любові

(проспект Першотравневий, 23, тел. 2-16-59)

Ковчег з часточкою мощей свт. Іоасафа Белгородського

(читання акафіста свт. Іоасафу Белгородському в суботу о 9.30)

Почаївська ікона Божої Матері

(читання акафіста за вечірнім богослужінням у неділю о 17.00)

Вознесенський храм

(вул. Зоряна, 2, тел. +38 (0532) 66-16-23)

Ікона Божої Матері «Владімірскаѧ Пѧшкарѣвскаѧ»

(читання акафіста у неділю о 17.00)

Серафимівський храм

(вул. Героїв Сталінграда, 1-б, тел. +38 (0532) 59-58-49)

Ковчег з часточкою мощей прп. Серафима Саровського

(читання акафіста прп. Серафиму Саровському за вечірнім богослужінням у неділю о 17.00)

Ікона Богородиці «Вѣспивѧемаѧ Чѧша»

(читання акафіста в середу о 9.30)

Ікона Богородиці «Вѣ рѣдѧхъ Помѧщницѧ»

(читання акафіста в п'ятницю о 9.30)

Оформити передплату на «Відомості Полтавської єпархії» можна з будь-якого місяця в будь-якому відділенні «Укрпошти»:



Зворотній бік форми СП-1

(Абонемент)

На абонементі повинен бути проставлений відтиск касового апарата. При оформленні передплати (переадресування) без касового апарата на абонементі проставляється відтиск календарного штампеля відділення зв'язку. У цьому разі передплатнику видається абонемент з квитанцією про оплату вартості передплати (переадресування).

(Доставна картка-доручення)

Передплатник із сплачених ним коштів за передплату доручає Розповсюджувачу сплатити Видавцю суму в розмірі видавничої вартості передплаченого видання на умовах і в строки, визначені Розповсюджувачем.



Вітаємо

Редакція газети

«Відомості Полтавської єпархії» щиро вітає кліриків Полтавської єпархії з ювілейними датами, які вони святкуватимуть у вересні 2015 року:

протоієрея Віталія Свирида, клірика Свято-Миколаївського храму села Бершацьке Полтавського району, з 40-річчям від дня народження, яке він святкуватиме 1 вересня;

протоієрея Георгія Сузиму, настоятеля храму Різдва Пресвятої Богородиці села Рибці Полтавського району, з 40-річчям від дня народження, яке він святкуватиме 3 вересня;

протоієрея Василя Мураса, настоятеля Успенського храму села Білики Кобеляцького району, з 75-річчям від дня народження, яке він святкуватиме 10 вересня;

протоієрея Миколая Довганича, ключаря Макаріївського кафедрального собору міста Полтави, з 5-річчям священницької хіротонії, яке він святкуватиме 30 вересня.



Продолжение. Начало в № 2(2012)–7, 9, 11, 12(2013), 1–12(2014), 1–7(2015).

Полтава. 1910–1917 гг.

Н е много нужно было времени, чтобы убедиться в превосходстве жизни и деятельности городского священника в сравнении с сельским. На первых порах все мне здесь нравилось: порядок и чистота в церкви и при богослужении, для чего церковь содержала двух сторожей-церковников, очень опытных и преданных своему делу, заботливое отношение и участие в церковных делах церковного старосты, прекрасная квартира, хорошее отношение прихожан не только интеллигентных, но и простых, чуждое низкопоклонничества и лести, а вместе с тем и деревенской грубости, вполне приличная плата за требы, а главное — я раз навсегда избавлялся от необходимости заниматься сельским хозяйством, воспоминание о чем до сих пор еще производит на меня неприятное впечатление.

Вторую мою задачею было получить где-либо законоучительское место, хотя бы в начальном народном училище. Это для меня было важно в том отношении, что освобождало меня от платы за правоучение моих двух сыновей, которые по моему ходатайству были приняты в соответствующие классы 1-й Полтавской гимназии. Но получить это место оказалось не так-то легко, потому что все законоучительские места к моему приезду в Полтаву оказались занятыми. Городское духовенство очень дорожило законоучительством, ввиду того, что оно давало ему определенное и весьма приличное содержание, в особенности в средних учебных заведениях, и отдавалось ему с большим усердием, чем к своим прямым пастырским обязанностям, на что раздавались вполне справедливые жалобы со стороны прихожан. Приходы же полтавские, за исключением двух-трех, не могли в достаточной степени обеспечить средствами своих священнослужителей. К моему переходу в Полтаву,

кроме духовно-учебных заведений, двух мужских гимназий, Кадетского корпуса и Института благородных девиц, где были домовые храмы и специальные законоучители, было еще Коммерческое училище, шесть женских гимназий, два городских училища высшего типа и около двадцати начальных народных школ, не считая церковных. Но свободных законоучительских мест не было. Причем, в начальных училищах сплошь и рядом состояли законоучителями диаконы городских церквей, занимая иногда по две и три школы, — люди безграмотные и неопытные. Не без хлопот мне, наконец, было предоставлено место законоучителя в начальном народном училище имени Каменского на Садовой улице в районе нашего прихода, а месяца через четыре я получил место законоучителя еще в приходском мужском училище, вблизи Кадетского сада, причем с выдачею не в зачет содержания жалования, в размере что-то около 40 руб. И этому я был на первых порах рад.

Однако с течением времени жизнь моя в Полтаве начала понемногу налаживаться, а в связи с этим начали увеличиваться и средства моего содержания. Кроме того, и здесь в Полтаве, как раньше в Яблонец, мне пришлось неоднократно исполнять, хотя и без особого вознаграждения, некоторые довольно ответственные поручения Епархиального Начальства. Так, спустя всего несколько дней после моего приезда в Полтаву, Уездное Отделение Епархиального Училищного Совета избрало меня на должность Уездного Наблюдателя церковных школ на место умершего отца Митр. Сулятицкого, на место которого я поступил в Николаевскую церковь, хотя я об этом ничего не просил и никакого заявления о желании занять эту должность не подавал. Правда, избрание мое не было утверждено Епархиальным Училищным Советом и архиепископом Назарием, вследствие энергичного протеста со стороны Епархиального Наблюдателя отца Иустина Ольшевского, впоследствии епископа Сильвестра, питавшего ко мне неудовольствие за мое выступление на одном из Епархиальных съездов против Лубенской второклассной церковно-учительской школы и метившего на это место своего зятя, священника Михаила Чубова. В своем протесте отец Иустин выставил меня как принципиального противника церковных школ, к тому же, небрежно относившегося к своим

обязанностям законоучителя и заведующего школой, несмотря на то, что четыре года тому назад я по его ж представлению за ревностные труды по церковным школам был награжден Святейшим Синодом Библиею. Событие это описано мною в особой статье под заглавием «Мое столкновение с Преосвященным епископом Сильвестром». Впрочем, я должен сказать, что об этой неудаче я несколько не жалел, так как должность Уездного Наблюдателя была мне не по духу, кроме того что требовала постоянного отсутствия из дому и разъездов по всему уезду, что мне совсем не нравилось, — я и так уже достаточно наездился.

Бывший того же года осенью Окружной Училищный Съезд духовенства избрал меня членом Правления Полтавского Духовного Училища. Должность эту я, правда, проходил всего только несколько месяцев до конца учебного года и должен был ее оставить, так как, будучи к тому времени назначен членом Духовной Консistorии, не мог, по существующему закону, совмещать этих должностей. Но мне приятно было хоть немного потрудиться для того училища, в котором я сам когда-то начинал свое образование, при том же самом смотрителе училища, протоиерее отце Григории Лисовском, впоследствии митрополите Полтавском, и при жизни еще некоторых своих учителей. В училище я нашел большие перемены по сравнению с тем временем, когда я в нем учился: училищный зал и церковь были расширены, для смотрителя, квартиры которого в мое время помещалась в училищном корпусе, был устроен новый дом в саду, учителя, за исключением двух, еще бывших при мне, были все новые и почти все с высшим академическим образованием, каких в мое время не было, ученики все были молодые, мальчики лет 15-16-ти, в мое же время были юноши 16-18-ти лет. Зато сам смотритель училища оставался неизменным. Правда, он поседел и побелел, но зато был такой же бодрый, энергичный, вникающий во все мелочи училищной жизни, каким я его знал около 30 лет тому назад.

Осенью того же года Духовная Консistorия поручила мне произвести ревизию Козельщанского и Велико-Будищского женских монастырей, прислав при указе особую, довольно обширную программу. Ревизия эта происходила по распоряжению Святейшего Синода по всей России. Для меня, не занимавшего в то время никакой административной

должности, это поручение было столько же лестным, сколько и неожиданным. Объяснялось оно, вероятно, тем обстоятельством, что еще раньше, в бытность мою в Яблонец, я производил ревизию Лубенского мужского монастыря, следовательно, имел уже некоторый опыт. Оба эти поручения я исполнил, обревизовав в ноябре месяце Козельщанский, а в январе месяце будущего 1911 года Велико-Будищский монастырь, в котором я когда-то женился и с тех пор не был в нем около двадцати лет. В том и другом монастыре я прожил более недели, окруженный почетом, вниманием и комфортом, как со стороны игумений монастырей, так и монашествующих. При производстве ревизии мне не могло не броситься в глаза различие в жизни и обстановке того и другого монастыря. Козельщанский монастырь отличался, если можно так выразиться, аристократизмом и величием — все в нем было грандиозное, величественное и художественное: прекрасный храм, изящный и художественный мраморный иконостас, громадные двухэтажные монастырские (неразборчиво. — Ред.), постройки, водопровод и проч.; правда, он был новый. В то же время Велико-Будищский монастырь хотя и имел громадный храм, который в мое время был в развалинах, но все в нем было проще: иконостас деревянный, хотя и весь золоченый, зимняя церковь — совсем деревянская, а монастырские постройки — все деревянные, одноэтажные, ветхие, кроме здания бывшего когда-то женского училища, в котором учительствовала моя жена. Такую разницу я объясняю и вкусом настоятельниц монастырей: настоятельница Козельщанского монастыря, игуменья Олимпиада, была женщина образованная, окончившая в молодости женский институт, следовательно, женщина с развитым изящным вкусом, в то время как игуменья Велико-Будищского монастыря — Митрофания — была женщина простая, по происхождению мещанка г. Екатеринослава. Отчет о ревизии того и другого монастыря я в свое время представил в Духовную Консistorию... Ревизия эта, к слову сказать, не дала, кажется, никаких результатов, несмотря на то, что ею обнаружено было немало злоупотреблений в экономической жизни, особенно Велико-Будищского монастыря.

Продолжение следует.



Вид Полтавы. Начало XX столетия.

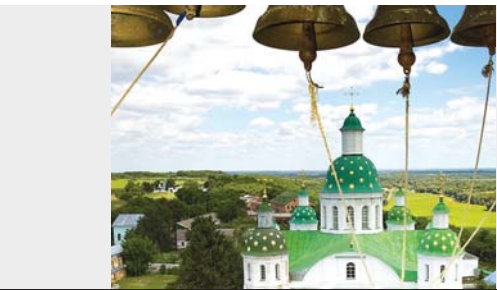
Монастирі Полтавщини приймають паломників

Мгарський монастир

Древня обитель Полтавщини — Спасо-Преображенський Мгарський чоловічий монастир запрошує паломників піднести свої молитви до Господа і Його Пречистої Матері на цьому святому місці, ознайомитися з історією монастиря, дізнатися про життя пов'язаних із ним святих. При обителі діє готель для паломників.

Чекаємо Вас за адресою:

37536 Україна, Полтавська область, Лубенський район, с. Мгар, Спасо-Преображенський монастир.
Тел. (05361) 5-48-06.
Електронна адреса:
www.mgarsky-monastery.org



Велико-Будищанський монастир

У с. Писаревщина Диканського району відроджується Велико-Будищанський Свято-Троїцький жіночий монастир. Обитель чекає паломників, які хочуть помолитися й потрудитися во славу Божу й задля відбудови православної святині Полтавщини.

Адреса монастиря:

38522 Україна, Полтавська область, Диканський район, с. Писаревщина, вул. Лугова, 6.

Додаткову інформацію можна отримати в єпархіальному управлінні за тел. (0532) 59-59-91.

Тел. монастиря (05351) 9-45-42.

До монастиря можна доїхати автобусами «Полтава—с. Писаревщина», що відправляються від автостанції №3 м. Полтави (поряд з ТЦ «Київ») о 5.50, 8.15, 14.05, 17.30.



Хрестовоздвиженський монастир

Полтавський Хрестовоздвиженський жіночий монастир приймає паломників і людей, які хочуть потрудитися во славу Божу в стінах древньої обителі.

Настоятелька монастиря — ігуменя Сергія (Алексєєнко).

Престольне свято: 27 вересня.

Адреса монастиря:

вул. Свердлова, 2-г, м. Полтава, 36017, Україна.
Тел. (0532) 56-14-68.



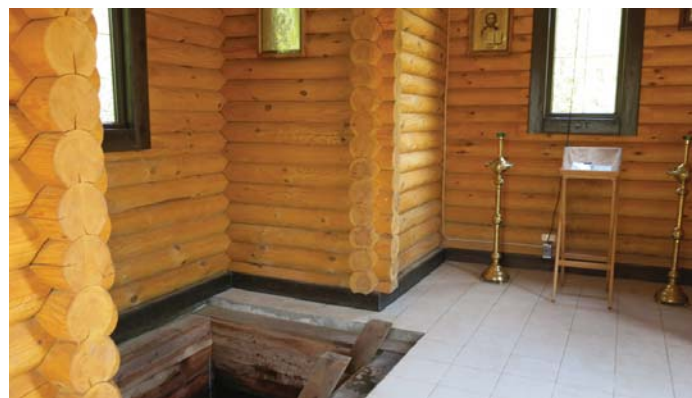
Молебні біля святих джерел на честь Горбанівської ікони Божої Матері

На честь святині землі Полтавської — чудотворного Горбанівського образу Божої Матері — з давніх-давен вшановуються православним народом святі джерела, розташовані в передмісті Полтави. Люди ходять до цих джерел не тільки набрати цілющої води, але й віддати молитовну шану Пресвятій Богородиці. На знак подяки благодійниками відновлено благоустрій навколо святих джерел.

З благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, біля джерел щотижня звершуватимуться молебні.



Біля святого джерела на честь Горбанівської ікони Божої Матері (поруч із Баронівськими ставками) молебень звершуватиметься **щочетверга о 12-й годині** причтом Полтавського Хрестовоздвиженського жіночого монастиря.



Біля святого джерела у селі Горбанівка (територія релігійної громади Різдва Богородиці Української Православної Церкви) молебень звершуватиметься **щосуботи об 11-й годині** причтом Вознесенського храму Полтави.



Духовно-просвітницькі курси в Полтаві



З благословення Високопреосвященнішого митрополита Полтавського і Миргородського Филипа, обласне відділення Всеукраїнського православного педагогічного товариства проводить духовно-просвітницькі курси для педагогів, вихователів, керівників навчальних закладів та всіх, хто прагне долучити підростаюче покоління до вічних цінностей християнства. На курсах вивчаються Священне Писання, церковна історія, християнська культура, основи літургії.

Заняття відбуваються **щосереди о 18.00** в старому корпусі Полтавського національного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка (м. Полтава, вул. Остроградського, 2).

ВІДОМОСТІ ПОЛТАВСЬКОЇ ЄПАРХІЇ

Щомісячний часопис.

Засновник: Управління Полтавської єпархії Української Православної Церкви.

Свідцтво про державну реєстрацію: КВ №11359-232ПР від 20.06.2006р.

Передплатний індекс: 01125.

Адреса редакції: вул. Героїв Сталінграда, 1-б, м. Полтава, 36040, Україна.

Телефон/факс: +380 (532) 58-28-47.

Електронна пошта: pravpoltava@ukr.net

Головний редактор:

митрополит Полтавський і Миргородський Филип.

Заступник головного редактора:

Людмила Самойлова.

Фото: протоієрей Миколай Довганич, диякон Георгій Лінд.

Листування з читачами ведеться тільки на сторінках газети.

Автори несуть відповідальність за точність наведених даних.

Тираж номера: 6000 прим. Замовлення №1553308.

Газету надруковано: ТОВ «Видавничий дім «Кераміст».

69057, м. Запоріжжя, вул. Сєдова, 16. Тел. (061) 228-10-30.



Читайте щоп'ятниці «Православний вісник» — додаток до «Відомостей Полтавської єпархії»

Виходить у газеті «Полтавський вісник»:

передплатний індекс —

61582

